JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

Aº. 1859. Woensdag, 14 December, Nº. 100.

HOOFD-BUREAU: Te **Batavia** bij H. M. VAN DORP; te **Samarang** bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te **Soerabaija** bij LE ROY & Co., te **Passeroean** bij WEIJERMANS & Co., te **Cheribon** bij BLOK & BUZETTE, te **Tagal** bij Mevr. de Wed. G. M. VAN BORT, te **Soerakarta** bij VELTMAN & Co., te **Madioen** bij G. A. HOGENRAAD, te **Padang** bij H. R. VAN WIJK, Rzn., voor de Buitenbezittingen bij de Agenten der Stoomschepen van den Heer W. CORES DE VRIES en voor **Nederland** bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te **Amsterdam**.

Prijs per half jaar voor	*Batavia*	*f*	12,50.
„ „ „ „	*Java*	„	15,—.
„ „ „ „	*Buitenbezittingen*	„	17,50.
„ „ „ „	*Nederland*	„	22,50.

De betaling geschiedt vooruit. — Brieven ***franco.***

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der **Advertentiën** is **50** cents voor de Vijf woorden
Bij eerste of meerdere herhaling **25** „ „ „ „ „
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee.
BIJVOEGSELS.

BERIGT.

De Java-Bode, die met het jaar 1860 zijn veertiende semester zal intreden, gaat tevens een nieuwe toekomst tegen.

De verandering van redactie heeft een gunstige verandering van den inhoud ten gevolge gehad; wij zijn voornemens op dezen weg voort te gaan, overtuigd als wij zijn van de goedkeuring onzer talrijke abonnenten.

Toch wenschten wij geen belangrijke wijziging aan de rigting van ons blad te geven. De Java-Bode is nooit een eigentlijk politiek blad geweest, dat een eenzijdige kleur aanneemt en zich aansluit aan een bepaalde partij. Van den aanvang af is zijn hoofdbedoeling geweest, de Europesche en Indische nieuwstijdingen zoo belangrijk en vol ledig mogelijk mede te deelen, zoodat werkelijk de lectuur van overlandmail- bladen overbodig kon worden geacht, en tevens de bespreking van voor Indië en Nederland gewigtige zaken, op eene wijze, waaruit blijkt, dat hij een gematigden vooruitgang wenscht en zoekt te bevorderen. In onze tweemaal 's weeks verschijnende nommers trachten wij in gemakkelijken en aangenamen vorm datgene weder te geven, waarmede de mailcouranten op één oogenblik hunne lezers als 't ware overstelpen.

Onze abonnenten hebben gewis erkend de groote aanwinst, die sedert eenigen tijd ons blad zich verworven heeft met de Particuliere Mailcorrespondentie uit de Hofstad geschreven, door iemand wiens positie hem op de hoogte stelt, een juisten blik te werpen in de intiemste phases van het politiek en sociaal leven van ons vaderland, en wiens puntige pen ze kan afschilderen op eene even geestige als boeijende wijze, zonder der waarheid te kort te doen.

Onze vele vrienden en correspondenten over den Indischen Archipel verspreid, stelden ons door hunne heusche mededeelingen vaak in staat, de belangrijkste gebeurtenissen aan onze lezers bekend te stellen, nog voor iemand anders daartoe in staat was.

Een toevloed van Advertentien, die onverminderd ons bijbleef, getuigde van de sympathie, waarin ons blad mogt blijven deelen.

In den laatsten tijd zijn ons van vele zijden ingezonden stukken toegevloeid, die gewis aller belangstelling moeten tot zich getrokken hebben, van mannen, wier namen, zoo het ons vergund ware geweest ze te noemen, reeds een waarborg opleverden voor de degelijkheid van behandeling der besproken onderwerpen.

Gerugsteund door hunne toegezegde medewerking, zouden wij gaarne aan deze rubriek nog eene meerdere uitbreiding willen geven. De Java-Bode wenscht niet het orgaan van éénigen, maar van allen te zijn. Meer dan immer stellen wij onze kolommen open voor Ingezonden Stukken. Of in dezen vorm, of als leadingartikelen zullen ze in ons blad verschijnen. Beschouwingen of brieven over zaken van algemeen belang, vooral de gewigtigste vraagstukken van den dag betreffende, zullen bij voorkeur welkom zijn. Bij de plaatsing zal de meeste onpartijdigheid in acht worden genomen, alleen verlangt men bij bespreking van zaken alle personaliteiten ter zijde te stellen, die slechts schade doen aan bedaarde en onbevooroordeelde redeneringen, en oneer aan een blad, dat ze opneemt. De uitgevers stellen zich voor alle opgenomen niet geteekende stukken, verantwoordelijk voor de wet. De inzenders kunnen staat maken op de noodige zorg in de correctie en des verlangende zal aan redactie en omwerking hunner stukken alle zorg worden besteed, terwijl het overbodig is, de meestmogelijke geheimhouding en discretie te verzekeren.

Op het voorbeeld der Engelsche dagbladpers en in aanmerking nemende de kostbaarheid des tijds in Indie, zijn wij zelfs besloten een gedeelte der inkomsten van ons blad beschikbaar te stellen tot een billijk honorarium voor ingezonden stukken, wier stellers dit mogten verlangen.

Correspondenten, die ons geregeld de gebeurtenissen en nieuwstijdingen hunner woonplaats en omgeving willen mededeelen, kunnen steeds aanspraak maken op een gratis abonnement van ons blad.

Aldus vertrouwen wij de verandering der redactie van ons blad dienstbaar te zullen maken ten voordeele en genoegen onzer geëerde abonnenten. En terwijl wij staat maken op hunne voortdurende ondersteuning hopen wij van onze zijde den Java-Bode meer en meer te doen blijven, wat hij getoond heeft tot heden voor het algemeen te zijn: *het populaire blad van Indie.*

De uitgevers van den Java-Bode.

Bij Koninklijk besluit van den 26sten October 1859, no. 7, zijn, ten vervolge van Z. M. besluit van 8 Februarij 1859, no. 64, houdende toekenning van eervolle belooningen aan diegenen der zee- en landmagt, die zich bij de verovering van *Djambi*, op den 6den September 1858 hebben onderscheiden, ter zelfder zake, benoemd tot ridders der vierde klasse van de militaire Willems-Orde, de officier van gezondheid der tweede klasse F. J. Jorritsma, van de militaire geneeskundige dienst, en de thans met verlof in *Nederland* aanwezige tweede luitenant J. D. de Bruin, van het wapen der infanterie bij het leger in *Oost-Indië.*

Bij beschikking van Zijne Excellentie den minister van Staat, minister van kolonien, van 25 Julij 1859 La. A, no. 14, is aan den Oost-Indischen ambtenaar met verlof in *Nederland* A. van Lakerveld, laatstelijk architect der eerste klasse bij 's lands burgerlijke openbare werken in *Nederlandsch-Indie,* verleend eene nadere verlofsverlenging voor den tijd van drie maanden.

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den adsistent-resident van Bandong (Preanger regentschappen) A. G. C. Visscher van Gaasbeek

Bevorderd:

Tot adsistent-resident, de kontroleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures G. van Beest Holle, met bepaling dat hij met de leiding der proefneming met de kultuur en bereidingswijze der Indigo, gelijk die in de residentie Djokjokarta gevolgd wordt, in de residentie Banjoemaas zal belast blijven.

Tot adsistent-resident, de kontroleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures J. K. H. Phitzinger, met bepaling dat aan hem zal blijven opgedragen de uitvoering der statistieke opname der residentie Banjoemaas.

Benoemd:

Tot adsistent-resident van Tjiringin residentie Bantam), de kontroleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures P. M. van Laren.

Tot adsistent-resident van Sidho-Ardjo (residentie Soerabaija) J. H. van der Palm, thans met de waarneming van die betrekking belast.

Tot adsistent-resident van Keboemen (residentie Bagelen), M. H. J. Kollmann, laatstelijk kontroleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Tot adsistent-resident van Soekapoera (residentie Preanger Regentschappen) de kontroleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kultures, mr. O. van den Berg.

Tot lid in den raad van justitie te Samarang, de officier van justitie bij den raad van justitie te Makasser, mr. J. C. J. van der Schalk.

Tot eersten kommies op het parket van den Procureur-Generaal bij het hoog geregtshof van Nederlandsch-Indie, de griffier bij den omgaanden regter in de eerste afdeeling op Java mr. C. G. Hultman.

Tot kommies op het adsistent-residentie-bureau te Banjoewangi, de tweede commies der tweede klasse op dat bureau C. B. Hagenstein.

Tot postkommies tevens pakhuismeester te Palembang E. J. van der Linden, eervol, onder toekenning van wachtgeld, ontslagen onderwijzer aan de gouvernements lagere school te Madioen.

Tot opziener van de Ooster en Wester Slokkan in de residentie Batavia en de adsistent-residentie Buitenzorg, de opzigter der tweede klasse van den waterstaat en der burgerlijke openbare werken, C. E. W. Bruggigard, thans werkzaam te Buitenzorg,

Tot ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Cheribon, de ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Benkoelen H. Schouten.

Tot ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Pasoeroean, de administrateur en boekhouder bij het entrepot te Batavia H. E. Oelrichs.

Tot kommies-kontroleur der in en uitgaande regten, tevens havenmeester te Pasoeroean, de kommies-ontvanger tevens boekhouder bij den ontvanger der in- en uitgaande regten te Samarang H. L. Schmitt.

Tot kommies-kontroleur der in- en uitgaande regten tevens havenmeester te Cheribon, de kommies-kontroleur te Soerabaija W. Ritter.

Tot kommies-boekhouder bij den ontvanger der in- en uitgaande regten te Cheribon, de kommies-ontvanger der in- en uitgaande regten te Tjilatjap (Banjoemaas) J. E. Engelenburg.

Tot kommies-boekhouden bij den ontvanger der in- en uitgaande regten te Pasoeroean, de kommies ontvanger te Toeban (Rembang) D. J. Sebo.

Tot ontvanger der in- en uitgaande regten, tevens haven- en pakhuismeester te Benkoelen, F. W. Gibson, thans die betrekking waarnemende.

Tot administrateur en boekhouder bij het entrepôt te Batavia, de kommies administrateur bij dat entrepôt F. G. Samuels.

Tot kommies administrateur bij het entrepôt te Batavia, de kommies ontvanger te Pasoeroean H. van Rijgersma.

Tot kommies ontvanger, tevens boekhouder bij den ontvanger der in- en uitgaande regten te Samarang, de kommies ontvanger te Pekalongan J. S. L. Hurrelbrinck.

Tot kommies ontvanger der in- en uitgaande regten te Pekalongan, de kommies ontvanger te Koepang (Timor), E. J. W. G. Neirinckx.

Tot kommies ontvanger der in- en uitgaande regten te Koepang (Timor), de klerk op het residentie-kantoor aldaar D. Le Bruijn.

Tot kommies kontroleur der in- en uitgaande regten te Soerabaija, de kommies ontvanger te Cheribon J. C. Better.

Tot ontvanger der in- en uitgaande regten te Tjilatjap (Banjoemaas), A. H. Beijer, laatstelijk onderkommies der eerste klasse bij de recherche te Batavia, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Belast:

Met de functien van kommies kontroleur der in- en uitgaande regten te Tjilatjap (Banjoemaas), J. B. Olijve Loubriat, havenmeester aldaar.

Schutterijen, enz.

BIJ DE SCHUTTERIJ TE DJOKJAKARTA.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, de tweede luitenant L. F. W. Marks.

Benoemd:

Tot tweeden luitenant, de op zijn verzoek eervol ontslagen luitenant-ter-zee der tweede klasse der Nederlandsche marine F. A. Hennige.

BIJ DE SCHUTTERIJ TE PADANG.

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, de kapitein bij het korps Nias'sers en Batoeërs J. G. van Schuijlenburch, de eerste luitenant bij dat korps R. R. Purvis en de tweede luitenant bij de kompagnie Europesche schutterij W. Maschhaupt.

Militair Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit den militairen dienst, met behoud van regt op pensioen, de majoor der infanterie C. L. Schukking.

Ingetrokken:

Op zijn verzoek, het aan den majoor der infanterie J. B. Anffmorth verleende tweejarig verlof naar Nederland.

Benoemd:

Tot tweeden luitenant bij het 11de bataillon, de adjudant-onderofficier H. Hamakers van het korps.

BIJ HET WAPEN DER INFANTERIE.

Bevorderd:

Tot luitenant-kolonel, de majoor H. C. Staring, met bepaling, dat hij als zoodanig in de betrekking van chef van den staf der 2de Bonische expeditie zal continueren.

Tot majoor bij het 12de bataillon, de kapitein E. C. van Daalen, van het 8ste bataillon.

Overgeplaatst:

Bij het 10de bataillon, de majoor M. L. G. van den Berg, van het 15de bataillon.

Geplaatst:

Bij het 15de bataillon, de majoor J. B. Anffmorth.

Marine Departement.

Benoemd:

Tot kommandeur bij het marine-etablissement te Soerabaija, de kommandeur bij het marine-etablissement te Onrust A. van Meurs; met bepaling, dat hij voorloopig op zijne tegenwoordige standplaats blijft gedetacheerd.

Heden overleed alhier mijn geliefde echtgenoot R. H. L. *van Oosterhoudt*, in den ouderdom van 36 jaren.

R. H. L. W. SCHENEMARCK.
Wed. R. H. L. VAN OOSTERHOUDT.

SISSEPAN op PONDOK GEDÈ, 6 December 1859.

Eenige kennisgave (3865)

Hout-Vendutie

op Donderdag den 15den December 1859, op het Hoenraadenplein, door

JOHN PRYCE & Co.

(3876)

Vendutie

Op Vrijdag den 16 December 1859, voor het woonhuis van

Mejuffrouw Ferdinandus, bijgenaamd **MICHIELS**, *in Gang Katapan* (*Molenvliet*)

door

ABEELEN, DENNISON & Co.,

van geheel nieuwe Europesche en Inlandsche

HOUTEN MEUBELEN,

Mahoniehouten CANAPÉS en STOELEN met maroquin-leder bekleed, marmeren WASCHTAFELS, KASTEN, STOELEN, ijzeren en houten LEDIKANTEN, groote SCHILDERIJEN en SPIEGELS in vergulde lijsten, nieuwe Engelsche HANG- en TAFEL-LAMPEN, MODERATEUR-LAMPEN,

een groot welluidend

DRAAI-ORGEL,

Ronde Tapijten en Alkatieven, Rotting-matten,

EEN STEL ZILVERWERK,

bestaande uit:

Lepels, Vorken, Messen, Thee-Lepels, Likeur- en Zuurstel, enz.,

Een span Makassaarsche hardloopende **Wagenpaarden**, ijzerschimmels;
Een dito dito dito **Vossen.**
Een dito dito dito **Vlekken** dito
Wit Schimmels.

Een genoegzaam nieuwe

MYLORD,

Een nieuwe extra fraaije Kinderwagen.

WATERKAR, Engelsche TUIGEN, enz. enz.

(3879)

VERKOOP

VAN HET LAND

MOIRA KARANG.

Op Vrijdag den 16 dezer, zal de ondergeteekende *ten elf ure* voor zijn Commissiehuis publiek verkoopen:

HET LAND

MOIRA KARANG,

aan het Zeestrand gelegen in blok P. 1ste deel No. 66. Dit land behoort aan den Chinees TAN TJANG HOA en wordt door den ondergeteekende ageerende namens den 1sten verbandhouder verkocht.

(3872) J. SPEET.

Tot narigt van de Speculanten op het Land

MOIRA KARANG,

dat aanstaande Vrijdag bij **J. SPEET** zal worden verkocht, dient:

dat op het Land

VELE VISCHVIJVERS

zijn, voorzien van een groot aantal GOERANI en BANDANG.

(3905)

OP DE VENDUTIE

van Vrijdag den 16den December,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

zal mede worden verkocht:

EEN HUIS EN ERVE

in Blok O, 6de deel, in de kampong *Tembora*, verponding No. 5406.

(3870)

VENDUTIE

Vrijdag, den 16 December,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

tegen 4 pCt. Vendusalaris,

van nieuw aangekomen

200 Riem Schrijfpapier,

Lijnwaden, Porcelein- en Glaswerk, eene partij best Saksisch Flanel, Zijde, Fluweel,

BOTER,

beste keuken Zuren, 200 zakken Menier, Japansche Sakky, Pleetwerken, alsmede eene partij superieure

CHAMPAGNE,

in mandjes van 1 dozijn.

Een Erf bebouwd met een **Steenen huis** met pannen gedekt staande op de Verburgs Gracht, Blok L., 17de deel No. 24, verponding No. 6029.

Twee huizen en een ledig stuk grond in de kampong Tembora.

Een erf bebouwd met bamboezen opstallen te kampong Sawa Djambattan lima, alsmede:

1	praauw groot	8	koijangs	No.	46
1	do.	„ 7	do.	„	79
1	do.	„ 5	do.	„	168.

(3871)

VENDUTIE

op Maandag, den 19 December 1859,

voor het Commissiehuis van

CASSALETTE & Co.,

VAN

GLASWERK,

als:

Vingerglazen, fijne Wijn-, Madera- en Likeurglazen, eenige kisten Stopflesschen, Lampglazen en

BALLONS,

1 kist Olie- en Azijnstellen, Zuurstellen, etc.

Diverse dranken als:

fijne witte Wijnen, zoete Wijnen, Kirschwasser

ABSINTHE,

100 kisten à 1 doz. Cognac.
15 „ „ 1 „ Jamaica Rum.
2 „ echte v. d. Veens Elixer.

BILLARD QUEUES en BILLARDLAMPEN,

1 kist 3 Kegelsspellen

en

50 vaatjes Spijkers, van alle dimensiën, groene Verf, Copal Vernis in kruiken en kelderflesschen, blank Rijtuiglak, zwarte Vuurlak, Slijpsteenen, van verschillende grootte, enz.

1 kist 100 pd. fijne Borduurwol,

en ten slotte

400 blik Hollandsche Provisien.

(3916)

VENDUTIE

Woensdag 21 December 1859,

à 4 pCt. vendusalaris,

voor het commissiehuis van

VAN SLOOTEN, MORGAN & CO.

VAN DIVERSE LIJNWADEN

ca. 150 Balen gave Hollandsche

GOENIEZAKKEN,

een groote partij

AARDEWERK,

en tot sluiting van rekening van heeren en dames

NECESSAIRES,

VOORTS NOG

7 OPSTALLEN

van steen met pannen gedekt, staande op Tanah-Abang en van een erf bebouwd met 51 steenen huizen met pannen gedekt, buurt of wijk Klenteng ook genaamd Torrong bijde verponding geregistreerd onder No. 1971.

inmiddels uit de hand Te Koop.

(3908)

Op de vendutie

van 19 December 1859, ten huize van den Heer

JOHN PRIJCE,

zal worden verkocht,

Een schoon gebouwde

BRUINE HENGST

van Engelsch Ras,

hoog 4 vt. 10½ dm. R.,

gedresseerd voor Rij- en Bendij-Paard, ook geschikt voor een ligte Coupé.

(3945) JOHN PRIJCE & Co.

VENDUTIE

op Maandag en Dingsdag, den 19den en 20sten December 1859,

ten huize van den Heer

JOHN PRYCE,

OOSTZIJDE, KONINGSPLEIN,

wegens vertrek, van een

BIJZONDER FRAAIJEN INBOEDEL

bestaande uit:

Een massief Mahoniehouten Ameublement, bekleed met groen en zwart gestreept fluweel;

Een dito voor Boudoir; bestaande uit eene Bank en 4 fauteuils, bekleed met blauw en geel gebloemd Satijn; Mahoniehouten, Spiegel- en andere **Kasten; IJzeren Ledikanten, Tafels** met Marmeren bladen, een **Bagatelle-tafel, Schilderijen, Spiegels, Hang-, Kroon- en Tafel-lampen, Zilverwerk,** fraai **Pleetwerk,** waaronder **Schoteldekkers** van het beste Electro-pleet; **Porcelein- en Cristal-werk,** enz. enz.

EENE PRAGTIGE MECANIQUE

PIANO,

van DEBAIN te Parijs,

verder RIJTUIGEN, als:

Een Engelsche **Vis-à-Vis** voor groote en kleine paarden;
Een Europesche **Coupé,**
Een Europesche **Reiswagen,**
Een **Mylord,**
Een ligte **Handwagen** op hooge wielen voor 1 en 2 paarden;

Een goede **Kar,** met Engelsche wielen, veeren en as.

voorts voor goed gegarandeerde

PAARDEN, als:

1 span bruine **Sidney-paarden,** van 56 duim,
1 „ **Preanger-paarden** van 56 dm.
(1 **Schimmel** en 1 **Vos**)
1 span **Preanger-Merries (Schimmels)** van 53 duim.
1 span bruine **Macassaren,**
1 Isabel Rijpaard **(Macassaar)** van 51 duim,
1 Schimmel Rijpaard **(Macassaar)**
1 bruin Macassaar **Wagen-paard** van 4 voet
1 kinder **Rijpaard** met **zadel** en **tuig.**

en

Het welbekende **Race-paard**

RACHEL,

Wagentuigen, Dames- en Heeren Zadels, Kadogans, een Grassnij-machine, een Molen voor paardenvoeder.

Fraaije **Geweeren, Buksen, Revolverbuks, Revolver-Pistolen** en divers

SCHIETGEREEDSCHAP.

EEN DECIMAAL WEEGSCHAAL,
TIMMERMANSGEREEDSCHAP,
KEUKENGEREEDSCHAP,
TAMPAIJANGS, etc. etc.

alsmede:

2 melkgevende KOEIJEN met KALVEREN, waarvan eene bezet, eene jonge **KOE** van 2 jaar.

Regeling der Vendutie.

Maandag, Rijtuigen, Paarden, Koeijen,

MEUBELEN

in de bijgebouwen en **GOEDEREN** binnenshuis.

Dingsdag. Alle Goederen binnenshuis.

Op Zondag te voren te bezigtigen.

(3875) JOHN PRYCE & Co.

Vendutie

op Dingsdag den 20 December 1859,
voor een Pakhuis van de Heeren

TOLSON, HUNT & Co.,

gelegen te **Kampong Malakka**, achter de Pakhuizen van de Heeren **J. CEZARD & Co.,**
door
JOHN PRYCE & Co.,
à 3 pCt. Vendu-Salaris:

van een groote partij

AARDEWERK
EN
WIT GAREN,

alles min of meer beschadigd.

En ten 10 ure:

van den reeds geannonceerden

KOPEREN
ARAKDISTILLEERTOESTEL.

(3910)

VENDUTIE

Woensdag 21 December 1859,
wegens vertrek;
voor het woonhuis van den Heer

OELRICHS,

op Molenvliet nabij Djambattan Boezoek,
DOOR
van SLOOTEN, MORGAN & Co,
van eenen netten inboedel
bestaande uit: Mahonij en andere houten MEUBELEN,

SPIEGELS EN SCHILDERIJEN,

Hang- en Tafel-Lampen, Kasten, Stoelen, Canapés, Tafels, Ledikanten, Porcelein-, Glas- en Aardewerk, voorts nog

RIJTUIGEN, BENDIES,

voorts gebruikte Wagen en Bendie-Paarden, Tuigen, etc. (3917)

VENDUTIE

Op Vrijdag den 23sten December 1859,
voor het Commissiehuis van
Gebrs., ROSELJE & Co.,
VAN
AARDE- & GLASWERK,
Stallantaarns, Schilderijen, Kantoorlampjes, 3 kn. 1ste kwaliteit **Lavender**, diverse **Lijnwaden**, Handschoenen, Gordijngoed,
voorts:
100 vaatjes pas aangebragte

BOTER

en 60 kistjes **Ruiter Champagne**, welke bij kleine kavelingen zullen worden opgeveild. (3909)

Op den 29sten December 1859,
zullen de ondergeteekenden publiek verkoopen:

276 COLLIES

EUROPEESCH TOUWWERK,

van 1 tot 8 duim,

LIJNEN EN GARENS,

min of meer beschadigd.

(3911) JOHN PRYCE EN Co.

Superfijn Crèpé Kruid,
in blikjes.

1 ENG. BILLARD,

1 groote
1 kleine } **CHAMBRE OBSCURE,**
(compl.)

EEN BASCULE,

van 1000 kilo *van Becker.*
Bij
(3863) GEBRS. BEIJNON.

Theâtre Français de Batavia.

Avec la permission de Mr le Resident.
VENDREDI, 16 Décembre 1859.
4me. représentation du deuxième mois de l'Abonnement

LE SONGE D'UNE NUIT D'ÉTÉ.

Opéra-comique en 3 actes.
Le spectacle commencera à 7 heures et demie precises.

Le Directeur Gérant,
(3896) VAN KINSBERGEN.

BATAVIAASCH TOONEEL.

De Directie van het **Bataviaasch Tooneel** acht het noodig de abonnés opmerkzaam te maken, dat abonnementen geheel persoonlijk zijn, en dat het dus geenen abonné vrijstaat om zonder extra betaling aan het bureau, personen binnen te brengen niet bekend als abonné, zullende aan de Contrôle hiertegen ten strengste gewaakt worden.

De Directie voornoemd:
J. M. TIEDEMAN,
President.
(3893) VAN DEN BROEK,
Secretaris.

Societeit de Harmonie.

STAFMUZIJK,

Op Woensdag den 14 December a. s., des avonds ***ten 8 ure.***

Namens de Directie:
De Secretaris,
(3854) E. JEEKEL.

Ontvangen:
Per JAN PIETERSZOON KOEN en PAUL JOHAN,
een factuur

IJZEREN HEKWERK,

voor *Gaanderijen*

IJzer- en Koperdraad,

voor
CENTRIFUGES, RIJSTPELMOLENS
en

VOLIERES.

(3862) A. BÉDIER.

De Ondergeteekende brengt ter kennisse van *Buitenzorgs Ingezetenen*, dat bij hem,
van af den 1sten Januarij 1860, des Woensdags en Zaturdags, des avonds ten 6 ure tot den volgenden morgen 6 ure

Versch gemest Ossenvleesch,

tegen 40 cents het Amsterd. pond, zal zijn te bekomen.

(3840) TAN GOANTJIN.
BUITENZORG, 5 December 1859.

INSTITUUT MOLENVLIET.

Door omstandigheden is het

EXAMEN

in bovengenoemd INSTITUUT gesteld
op den 16 en 17 aanstaande,
des morgens van 8 uur.
De eerste dag, Vrijdag, over het Wetenschappelijke, den tweeden dag, Gymnastie, enz.,
en des avonds om 8 uur

ASSAUT.

(3887) L. BRAS.

GOEDE VATWIJN,

in kisten van 4 dozijn.

(3864) A. BÉDIER.

Ontvangen:

PASSER PISANG, HOEK THEEWATERSTRAAT,

BASCULES,

voor 1000 kilo, Fabriek *Becker.*

(3842) WILLEM de JONG.

JAN GOEDKOOP & Co.,

TE SAMARANG,

gaan voort **à Contant** te verkoopen:

MANILLA SIGAREN	f 40.—
BOTER, ***Cachet*** en ***van der Leeuw***	18.—
IDEM, ***V. D. W.***	17.—
Zoetemelksche en Komijne KAZEN	7.—
HAANTJES BIER	7.75
John Alberty COGNAC	24.—
Mobsken GENEVER	[illegible]
HAMMEN	[illegible]
BROODSUIKER	3.—
KRUID	—.75
H. & S. EAU DE COLOGNE	[illegible]
SARDIJNTJES	[illegible]
PETIT POIS	[illegible]
PATÉS	4.—
VRUCHTEN op Water en Brandewijn	2.75
Hollandsch ZUUR	1.75
PRUNES D'ENTE	2.75
SELTERSWATER	12.—
Hollandsche AZIJN	2.75
BENDIEZWEEPEN	3.—

en ANDERE GOEDEREN, te veel om op te noemen, prijzen naar evenredigheid.

NIET GOED, TERUG!!!

NB. Koelieloon en emballage-ongelden zullen *zonder verhooging in rekening gebragt worden.* (3897)

Californische Bijouteriën.

Ontvangen een factuur zeer elegante Bijouteriën van fraai geslepen

GOUDKWARTS,

in CALIFORNIE gezet, bestaande uit:
Parures, Bracéletten, Broches, Hemd- en Mouwknoopen, Ringen, enz. enz.

(3912) JOHN PRYCE EN Co.

WEDER ONTVANGEN.

Een **Factuur keurig en gebloemd bewerkte**

BIJOUTERIEN,

bestaande uit: Parures, prachtige Armbanden, en Ruban bewerkt, Broches, Medaillons, en kleine Kettingen voor dito, Manchette- en hemdsknoopen, [illegible] Vest- en Halskettingen.
Bij
OLISLAEGER, — [illegible]
(3898)

Let Wel!

Eene **JUFVROUW**, geëxamineerd in de Hollandsche en Fransche Taal, het rekenen, de geschiedenis en aardrijkskunde, onlangs uit Holland alhier aangekomen, zoekt eene betrekking als gouvernante.
Adres letter L. bij *Gebr. Kocken, te Soerabaija.*
(3886)

Wordt gevraagd **IEMAND**, geschikt tot het maken van **Bouw-** en
WERKTUIGKUNDIGE TEEKENINGEN.
Adres met *franco* brieven onder de initiale O.O. bij den uitgever **dezes.** (3845)

EENE JONGE DAME,

verlangt plaatsing bij eene familie tot **opleiding van kinderen of waarneming der huishouding.** Adres Lett. *M. van Dorp.* (3838)

IEMAND, 22 jaren oud, gezond en sterk van gestel en eene goede opleiding genoten hebbende, sints bijna een jaar op een **Rijst- en Klapperland** werkzaam, doch door gemis aan voldoende vooruitzigten eene andere plaatsing zoekende, biedt zijne diensten aan, liefst bij eene Kultuuronderneming.
Adres franco onder de letters P. A. bij den Boekhandelaar VAN DORP, te *Batavia.* (3881)

Een ambtenaar, ongehuwd, zoekt twee, of drie **FLINKE KAMERS**, gemeubileerd of niet, ter bewoning in de buurt van het *Waterloo-plein* of *Weltevreden.* Hierop reflecterenden gelieven zich te adresseren onder de letters W. B. bij de Boekhandelaren
(3900) LANGE EN Co.

VERLOREN

in de Prinsenlaan,

op den 9 December, een klein zwartbont Javaansch

HONDJE,

zijnde eene teef, die hetzelve terugtbrengt of weet aantewijzen bij het bureau van dit blad, kan des verlangd eene goede BELOONING ontvangen. (3899)

TE KOOP GEPRESENTEERD.

Eene nieuwe 7 Octaaf Palisander houten

PIANINO,

met beeldhouwwerk

en

VERGULDE LIJSTERS,

geheel voor dit klimaat vervaardigd

door

J. A. KUPERS & ZOON *te Amsterdam*, alhier aangebragt per „AMSTEL".

Gemelde *Pianino* is afkomstig van de Tentoonstelling, van Junij en Julij te Amsterdam gehouden, waarbij dezelve loffelijk vermeld is, voorzien van eene geheele *Metalen Plaat*, *Koperen Stemblok*, *Koperen Gaffels* en dito *Regulier Schroeven* ... *Stempegels* en verder ... klapleer.

Te bevragen bij de Heeren

B. KOPERSMIT & Co.

en bij den Gezagvoerder, H. H. RADEMAKER.

NB. Met ... KUPERS EN ZOON te Amsterdam ... met KUPERS VAN DEN HAAG. (3902)

TE KOOP

het nieuw gekoperde Bremer Brikschip

ARMINIUS

groot 171 Bremer Lasten, voorzien ...

volledigen Inventaris

en

DUBBEL STEL ZEILEN.

Nadere informatiën bij

de Agenten

(3883) PANDEL & STIEHAUS.

TE HUUR EEN **HUIS** *in Gang Chaulan* (3867)

TE HUUR EEN **HUIS** op het **Koningsplein**, te bevragen bij

(3859) G. H. B. L. RUDOLPH.

TE HUUR Het **Toko locaal**, over de *Javasche Bank*.

Adres,

(3866) E. CHAULAN, DEELEMAN EN Co.

JAVA-BODE

H. H. inteekenaren op bovengenoemd Blad, die geneigd zijn met hun abonnement voor het **Eerste half jaar 1860** voort te gaan, worden beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk aan den Ondergeteekende kennis te geven, en hem de gelden daarvoor franco te zenden, opdat hij in staat gesteld moge worden, de oplage bij tijds te regelen.

Prijs voor het Eerste halfjaar.

voor Batavia	*f* 12,50
„ Java	„ 15,—
„ de Buitenbezittingen	„ 17,50
„ Nederland	„ 22,50

Brieven *franco* aan *den Administrateur*,

H. M. VAN DORP.

De Inteekening en storting van dat Blad kan ook geschieden bij **Blok** en **Ruzette** te Cheribon, Mevr. de Wed. **G. M. Bort** te Tagal; **de Groot, Kolff & Co.** en **G. C. T. van Dorp** te Samarang; **Le Roy & Co.** te Soerabaija; **Weijermans & Co.** te Passaroeang; **Veltman & Co.** te Soerakarta, **C. A. Hoogeveen** te Madioen; **H. R. Van Wijk** ... te Padang; en voor de Buitenbezittingen bij de Agenten der schepen van den Heer **W. Cores de Vries.** (3848)

Natuurkundige Vereeniging in Nederlandsch Indie.

DE GEOLOGISCHE KAART

VAN DE

WESTER AFDEELING VAN BORNEO,

DOOR

EVERWIJN,

zal *afzonderlijk* aan Heeren Inteekenaren op het Tijdschrift der Vereeniging worden toegezonden. (3892)

KANTOOR-AGENDA,

1860.

Prijs *f* 5,—, franco per post *f* 6,—.

Uitgegeven door

(3894) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1859.

VISITEKAARTJES,

Gewoon Letterdruk en Gelithographeerd,

op porcelein en ander fijn carton, zwart, verguld of verzilverd,

bij den Boekhandelaar

(3847) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1859.

Kantoor-Almanak

1860,

à *f* 1,50 opgeplakt en *f* 1.— onopgeplakt.

Uitgegeven en te bekomen bij

(3846) H. M. VAN DORP.

Wat kan den Javaan tot vrijen arbeider vormen.

door

Hermas.

Overgedrukt uit den Java-Bode.

Prijs *f* 1—

H. M. VAN DORP.

BATAVIA 1859. (3904

Voor Ingenieurs en Landmeters

TE KOOP:

1 Universal INSTRUMENT.

1 Reflectie Cirkel.

van *Pistor* en *Martens* te Berlijn, beide zoo goed als nieuw met de daarbij hoorende Bakens en Statief.

Te bevragen en bezigtigen bij

(3906) G. KOLFF & Co.

Vertrekkende Personen.

J. A. Stok en *familie* vertrekken naar Nederland. (3882)

De Heer *John Pryce* verlaat *Java* voor een korten tijd. (3874)

STOOMGELEGENHEID.

Naar Samarang en Soerabaija,

gedurende de maand DECEMBER,

per de Stoomschepen,

MAGASSER EN PALEMBANG,

Van BATAVIA	naar	SAMARANG	iederen Zondag
„ SOERABAIJA	„	SAMARANG	
„ SAMARANG	„	SOERABAIJA	Dingsdag
„ SAMARANG	„	BATAVIA	

Nadere inlichtingen bij

(3914) W. CORES DE VRIES.

Passage naar Point de Galle te Ceylon.

HET BRITSCH STOOMSCHIP BAHIANA,

dat naar bovengenoemde plaats, op, of omtrent den 24sten dezer, zal uitgeklaard worden, heeft bijzondere aangename vertrekken voor Passagiers eerste klasse.

Voor nadere informatiën vervoege men zich bij

de Agenten

(3918) PITCAIRN, SYME & Co.

STOOMBOOT

OENARANG,

De vertrek dagen dezer boot zijn voor de maand December bepaald als volgt:

Van BATAVIA den 18 en van SAMARANG den 2. naar SOERABAIJA.

„ SOERABAIJA den 25 en van SAMARANG den 2. naar BATAVIA.

Informatiën bij *de Agenten* alhier,

(3849) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

STOOMBOOT

SAMARANG PACKET

vertrekt **den 16den a. s.** via **Cheribon Tagal** naar **Samarang.**

Adres

(3903) LEVERT EN Co.

Omstreeks de *tweede helft* van *February* aanstaande wordt met de Schepen:

ROTTERDAM,

Kapitein *Poort*,

CORTGENE,

Kapitein *Dunlop*,

gelegenheid aangeboden voor den overvoer van passagiers naar *Rotterdam*. Een geëxamineerd geneesheer en eene melkgevende Hollandsche Koe bevinden zich aan boord van elk dezer twee schepen, die overigens voortreffelijk zijn uitgerust.

Adres bij de HH. ANEMAET & Co., te *Soerabaija*; bij de gezagvoerders te *Pasoeroean* en te *Batavia* bij

(3901) REIJNST & VINJU.

Passage naar ROTTERDAM.

Wordt aangeboden met het Ned. schip

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE

YACHT-CLUB,

kapt. **F. L. ZACK,**

zijnde ... voor ... van **passagiers** ingerigt. Het vertrek is bepaald in het begin van **Januarij.**

Informatiën bij

(3907) VAN OMMEREN, RUEB EN Co.

Passage naar Nederland.

Wordt aangeboden met het Nederlandsch Campagne Schip

ZUID BEVELAND,

Kapitein **J. van der Meulen,**

zullende tegen einde dezer maand van hier vertrekken naar **ROTTERDAM.**

Nadere informatiën bij

de Agenten

(3915) J. CEZARD & Co.

NAAR AMSTERDAM.!

Wordt Passage aangeboden met het Snelzeilend **Nederlandsch Fregatschip**

HOLLANDIA,

Kapt. C. C. RUIGE.

Deze bodem zal omstreeks primo Januarij e. k. van hier zeilen en heeft nog ruimte over voor ééne familie.

Adres bij

de Agenten

(3851) DÜMMLER EN Co.

NAAR SAMARANG EN SOERABAIJA

wordt passage aangeboden met het Ned. Barkschip

ALCOR,

kapitein F. I. van OPPEN,

om in het midden der volgende week van hier te vertrekken.

(3853) B. KOPERSMIT & Co.

VRAGT EN PASSAGE NAAR TAGAL

wordt aangeboden, met het Ned. schoener schip

MARIA ELISABETH,

kapitein W. Van der VALK,

om in de volgende week te zeilen.

(3852) B. KOPERSMIT & Co.

EERSTE BIJVOEGSEL

behoorende bij den

JAVA-BODE,

van Woensdag 14 December 1859, No. 100.

Aan wien de schuld?

(*Slot.*)

Even onbillijk en onwaar is ook de aanklagt: het leger is onvoltallig; men wijdt daaraan slechts noode onvoldoende sommen; men kan geen expeditie van eenig belang afzonderen, zonder gevaarlijke ontblooting van kostbare bezittingen.

Hoe durfde men dit schrijven, en wel in een jaar, waarin juist drie expeditiën, die naar Boni, Palembang en Bandjermassing, tot een gezamentlijk getal van meer dan vijfduizend man, tegelijk werden uitgezonden; nog door een vierde, om den strijd in Boni ten einde te brengen, van omtrent tweeduizend man, gevolgd; terwijl op de garnizoensplaatsen nog voldoende garnizoenen overbleven, zoo dat van gevaarlijke ontblooting volstrekt geen sprake kan zijn.

O! hoe kunt gij liberalen, met uw beschuldigen van anderen, met uw schermen tegen de regering, u iedermaal zelf toch zoo ongelukkig in het aangezigt hakken. Ja, gij kunt spreken van een onvoltallig leger, waarvoor noode onvoldoende sommen *werden* toegestaan, waarmeê geen expeditie's mogelijk waren, zonder gevaarlijke ontblooting, daarom dan ook, hoe hoog noodig, steeds uitgesteld, maar dat was in dien tijd, toen de mannen van uw partij aan het bewind waren. Ja toen verkeerde het leger in dien allertreurigsten toestand, welken men het nu zou willen aantijgen, en waardoor het onmogelijk was, zonder gevaarlijke ontblooting, expeditie's, als die van Boni, toen reeds zoo noodzakelijk geacht, te ondernemen, daarom juist tot de tegenwoordige dagen uitgesteld.

Het leger mag en moet grooter, sterker zijn, dan het is; wie zal het ontkennen, daar de Indische regering haar gezag steeds verder over de eilanden uitbreidt; maar zij doet ook alles, om dat steeds voltalliger te maken, daarom verdrievoudigde zij in 1857 de uitzending van officieren en manschappen.

Een ieder weet, hoe zij daarmeê onvermoeid en krachtdadig, sedert dien tijd, vooral in dit jaar, is blijven voortgaan; hoe zij daarom ook de handgelden tot aanwerving, en, benevens het tractement der luitenants, ook de gagementen van onderofficieren en soldaten, in Indie verhoogd heeft.

Wat wil men meer? is het nu eerlijk, waar zulke feiten spreken, en getuigen, dat men meer dan ooit vroeger de belangen de vermeerdering des Indischen legers behartigt, dat mannen uwer partij, schrijven: men laat het leger onvoltallig, men staat slechts noode onvoldoende sommen voor hetzelve toe?

De regering zou nog meerdere troepen naar Indie gezonden hebben, maar de tweede Kamer en vooral de mannen van uw partij daarin hebben het haar onmogelijk gemaakt. De grondwet verbiedt de uitzending van de militie naar Indie. Hoe ook de nood daar soms moge dringen, dat is en blijft verboden.

Alleen vrijwilligers mogen naar Indie gaan. Maar die komen niet.

De regering verhoogde, om hen te trekken, de handgelden der vrijwilligers, de gagementen van soldaten en onderofficieren. Nog kwamen zij niet. Van allen, dit jaar opgeroepen voor de militie, heeft niet een voor de dienst in Indie willen teekenen; waarom niet?

De soldaat in Nederland wordt niet behoorlijk gevoed; zijn kleeding laat veel te wenschen over; zijn woning is in den regel ellendig.

En nu van het bekende tot het onbekende besluitende, zegt hij: zoo hier, zoo ook daar, indien niet nog erger. Zij zullen mij niet vangen, hoe ze ook lokken en aan het vinketouw zitten te fluiten.

Bovendien, ons leger zoo klein mogelijk, door de schuld der vertegenwoordiging, vooral door de mannen van uw partij, zou onmogelijk, indien ook in hetzelve de lust voor Indie zoo groot ware, als thans de onlust is, de vrijwilligers, vereischt voor de dienst daar, kunnen leveren.

De regering wilde het leger tot een pepinière voor dat van Indie maken. Jaren lang heeft zij daarvoor gestreden, maar uw vertegenwoordigers hebben wel gezorgd en gestreden, dat het dit niet is geworden.

Heeft men niet zelfs in bladen van uw partij met bijtende spot en minachting over het leger en zijn oefeningen uitgevaren? En nu, wilt ge, dat dit leger u in Indie zal dienen!

Hoort ge het wel, hoe ook hier weder uw verwijt, uw aanklagt, die gij de regering naar het hoofd wilt slingeren, met verpletterende kracht op u-zelf terug springen; hoe ge daarin een gard tegen u-zelf opheft, al dacht ge er ook de regering naar hartelust meê te geeselen?

Waar te beginnen, waar te eindigen, indien ik u overal op uw schuld, op uw groote onvergefelijke schuld wilde wijzen, een schuld, die gij bovendien zoo dom als boos, op de regering durft laden.

Niet waar, gansch Indie verkeert in gisting, overal broeit het, reeds hier en daar is de vlam uitgeslagen, de moord van Britsch-Indie staat in ons Indie voor de deur, ons gezag rust daar nog alleen op de spitsen der bajonetten; ja uw gloeijende verbeelding ziet reeds talloozen gevallen, vermoord, de overigen gevlugt, den laatste, die zich nog redt aan boord.

Indie is voor ons verloren, onherstelbaar verloren!

Nederland van zijn plechtanker geslagen, ziukt voor altijd weg in de onpeilbare diepte van zijn schuldenoceaan.

Wee! wee! wee! van alle kanten, gij en gansch uw partij lossen zich op in een driemaal drie herhaald wee! zietdaar het heilloos werk, het vreeselijk einde van een bestuur, hier en in Indie, weifelend en verward, blind, doof en verlamd in al zijn leden, dat niet wist, niet konde, niet wilde handelen!

Heb ik uw rol niet goed gespeeld? met al de kracht en schittering van uw woordenpraal? hebt gij mij niet met bewondering en daverend handgeklap, in uw cothurnen op de tooneelplanken heen en weer zien stappen, hooren declameren? Welnu, dan zult ge mij ook thans wel vergunnen, weêr in mijn eigen rol op te treden.

Maar daarbij kunnen wij de cothurnen gerust in een hoek laten staan, daarvoor behoeven wij geen planken, noch blanketsel, noch declamatie van een tooneel; slechts alleen, hoe vreemd ge er ook van opziet, de naakte waarheid; slechts alleen, dat we over elkander bedaard plaats nemen, om nog een eerlijk een ernstig woord ten slotte te hooren en te spreken.

Ga zitten en hoor. Zou het waarlijk zoo treurig met de rust en toekomst van Indie gesteld zijn, als men van daar schreef? Maar ik behoef u dat niet meer te vragen, uw partij-zelf heeft er over gebloosd, er zich over geschaamd.

En van die honderde brieven uit Indie geschreven, waarvan men spreekt, die met het manifest jammerden en dreigden, hoeveel hebt gij er van onder de oogen gehad?

En dat *Indie* in Indie, dat zoo vreeselijk de trompet opsteekt, zoo geweldig de alarmklok luidt, dat zoo akelig jammert, dat zoo ontzettend dreigt; hoeveel zielen telt het?

Maar, ge zegt, er ligt toch waarheid aan ten grondslag.

Ongetwijfeld, zelfs meer dan eene waarheid, en weet ge welke?

Dat men thans in Indie durft laten drukken, wat in Nederland strafbaar zou wezen voor de drukperswet; maar dat nu ook uw eigen mannen, door zoo te schrijven, het juist aan den dag hebben gebragt—, het meer en beter hebben bewezen, hetgeen zij natuurlijk niet bedoelden, noch bedachten, dan een der onzen dit zou hebben kunnen doen—, dat Indie, met uw regeringsbeginselen niet te regeren, niet te behouden is. Doch dit bedoelt gij niet; gij bedoelt dat daar veel anders, veel beter moet worden, dat er een geest van ontevredenheid en verzet meer en meer openbaar wordt.

Ongetwijfeld veel moet in Indie nog anders, nog beter worden, wie zal het ontkennen; van welken staat moet dit niet torgestemd worden, zoo ook van Indie. Maar daaraan is men ook dagelijks werkzaam, daarmeê vordert men ook jaarlijks.

En wat gij spreekt van een geest van ontevredenheid en verzet, ook dat wil ik u toestemmen. Het manifest der uwen is immers reeds alleen voldoende om het te bewijzen, maar er is nog meer. Sedert wanneer is die geest uitgebroken, en waardoor? Nooit heeft in Indie zulk een ontevredenheid en opwinding geheerscht als in de laatste tien jaren. Sedert 1848, sedert uw regeringsbeginselen daar meer veld wonnen, brak er die geest ook steeds meer uit. Laat ik het u met eenige feiten staven.

Die geest was reeds aanstonds een gevolg, van hun dwingen en doordrijven, om een nog zoo geheel onmondig volk als de Javanen zijn, mondig te willen verklaren; om den vrijen arbeid onder hen, nevens den gedwongen in te voeren, ja die daarvoor in de plaats te stellen. Daardoor werden zij een oorzaak van onrust, strijd en verwarring onder de bevolking, en voor het bestuur van staking en vertraging van velerlei arbeid. Zoo velen nu vrij gelaten, onttrokken zich aan den arbeid, dien zij vroeger rustig en zonder verzet verrigtten. Elders riepen die regeringsbeginselen weêr een stelsel van vermomden onwettigen, oneerlijken dwang in het leven, vrije arbeid door u genoemd, waardoor de kracht en klem des Europeschen bestuurs werd verbroken, aan de booze praktijken en vuige winzucht der hoofden ruim voedsel gegeven, en de bevolking, bij verzwaarden arbeid, minder loon ontving dan onder het openbare, wettige, en eerlijke dwangstelsel der regering.

En als ware dit haar nog niet genoeg, zoo voegden zij er nog de intrekking bij van de beperkingsbepaling omtrent de hadji's, om honderden, ja duizenden aan den arbeid te onttrekken, en later wedergekeerd, als leeglloopers, bedriegers en dweepers door het land te laten gaan, ten bezware van de bevolking, tot ontvlamming van een mahomedaansch fanatisme, tot groot gevaar van de rust des lands en het gezag des bestuurs.

Zoo hebben dus uw regeringsbeginselen het gebouw van onze magt op Java en Indie tot in zijn diepste grondvesten geschud en geschokt; vingen zij aan, zelfs daaronder de mijn van een mahomedaansch fanatisme aan te leggen. En als om de laatste hand aan het verwoestings-werk te slaan, vervullen uw publicisten dat gebouw met hun ach's en wee's over Indie, dat wordt uitgeput voor Nederland;- over zijn bevolking, die daarvoor wordt onderdrukt en uitgeplunderd;- verhalen ze er aan een ieder, die slechts hooren wil, in breede en bloedige trekken van de slagtingstooneelen in Britsch-Indie geschied, van de moorden in Arabië en Klein-Azië door mahomedanen aan christenen gepleegd.

Tegelijk roepen zij: geen leger in Indie, het is onvoltallig; geen expeditie van eenig belang is mogelijk, zonder gevaarlijke ontblooting; geen gezag daar, het is magt- en krachteloos, weet en kan niet handelen. Een cirkel van vuur omringt ons,- daar grijpt de vlam het gebouw reeds aan! te Boni, Bandjermassing, Palembang, nog op zoo vele plaatsen elders!

Zeg mij, indien eens iemand werd gevraagd, wat zou een publicist in Indie moeten schrijven, om de bevolking tot opstand aan te drijven, het gansche land te bewegen, zou hij nog iets meer kunnen zeggen, dan reeds door uw publicisten is gezegd?

En toch brak de opstand niet uit. Waarom niet? omdat de inlandsche bevolking het maar al te goed van vroeger weet, en het ook thans weer zag geschieden. Er is een gezag, dat waakt en toeziet en waar noodig, krachtig handelt. Er is een leger, zoo voltallig en krachtig, als immer vroeger, dat met wisse slagen treft. Geen verzet is op den duur mogelijk. Ieder opstand voerde ten laatste tot nog grooter nederlaag dan vroeger. Gaat de Regering door omstandigheden soms langzaam op haar doel af, zij verliest dat nimmer uit het oog, zij weet het daarom niet minder zeker te bereiken. Geen Aziaat vermag iets tegen den Europeaan. Bedreigt zijn ontzettende overmagt den Europeaan ook een oogenblik met algeheelen ondergang, weldra doet diens beslissende invloed, zijn overwigt van kracht, verstand en beleid, haar als kaf voor den wind verstuiven.

Met geweldige en verpletterende hand, wierpen slechts duizende Europeanen den opstand van vele millioenen in Britsch-Indie neer.

Die moordenaars in Arabie en Klein-Azie moesten in hun eigen vrij land, onder hun eigen souvereinen vorst, streng en bloedig voor hun misdaad boeten.

Ziet, dat, hetgeen uw publicisten, in plaats van alarmkreeten aan te heffen, hadden moeten vermelden en nogmaals vermelden, staat den inlander in het hart geschreven, en daarom bleef en blijft hij rustig, brak geen opstand uit, al is ook een geest van ontevredenheid en opwinding in Indie, vroeger daar niet gekend, uit de genoemde oorzaken geboren.

Er brak toch op Bandjermassing een opstand uit, er wordt toch strijd gevoerd; maar ik vraag u, wat is de geschiedenis der Nederlanders in Indie anders, dan een afwisselende strijd, nu eens met opstand, dan met ontrouw of een overmoedig tartend nabuur daar, gestreden. En kon en kan die geschiedenis anders zijn, daar de Nederlanders er als overheerschers kwamen, voortgingen, vooral in de laatste jaren, om haar gezag over de eilanden steeds verder uit te breiden, beter te vestigen, en haar meer aan handel, nijverheid en scheepvaart dienstbaar te maken.

Boni moest noodzakelijk geknakt worden, en zal, twijfel er niet aan, ook worden geknakt.

Gelijk in Britsch-Indie zal ook in Bandjermassing, het kwade, de strijd daar, niet door de handelingen der tegenwoordige Regering veroorzaakt, maar aanstonds besloten en krachtig door haar aangegrepen, al verijdelden omstandigheden buiten haar ook het dadelijk slagen, tot heil voor dat land leiden. Strijd, nu eens meer, dan eens minder, is de normale toestand van Indie. Hij is de eenige wel treurige, maar noodzakelijke weg, dien Nederland gedwongen is daar te volgen.

Onbeschaafde, half beschaafde volkeren kennen geen trouw aan een vredebond, aan contracten met hen gesloten, hoe duur ook door hen bezworen. Vooral geen mahomedaansche volkeren. Zij schenden, zij verbreken die, zoodra het oogenblik hen dient, en stooten u dan, al drukten zij u ook gisteren nog de hand van vriendschap, den dolk in het hart.

Nederland is daarom genoodzaakt te strijden en te blijven strijden in Indie, daardoor alleen kan eenmaal een algemeene en duurzame vrede aan hetzelve verzekerd worden. Een vrede ongetwijfeld, niet alleen door de overwinning van de wapenen des krijgs, maar ook door die des vredes te verwerven.

Maar keeren wij terug tot van waar wij uitgingen. Ik wees als een derde oorzaak van den geest van opwinding en ontevredenheid in Indie, gevolg van uw regerings-beginselen er ingevoerd, op uw publicisten daar.

Een van hen schreef, het is reeds eenigen tijd geleden: de vrije drukpers in Indie is een fakkel in de hand van een blinde. Was het niet als een profetisch woord, dat hij toen over zich en de zijnen uitsprak; zijn zij nu niet die blinden, welke hun fakkel daar met roekelooze hand in het gebouw van ons gezag rondzwaaijen?

Uw partij heeft gewild, dat een volk nog *onmondig*, waarvoor daarom de *dwang en de tucht der wet* zoo noodig zijn, — *mondig* verklaard en als een *vrij volk* zou behandeld worden. Zij heeft gewild, dat in een land, waarin de bevolking aan de eene zijde uit *beheerschers*, aan de andere zijde uit *beheerschten* bestaat, waar die *beheerschers* slechts *zoovele duizenden* tellen als de beheerschten *millioenen*; waar die beheerschten een *godsdienst* belijden, *vijandig* aan die der beheerschers; nog in *geheel* of *half barbaarschen* toestand verkeeren, bovendien door een *eeuwen oud despotisme* vervormd, daardoor ten eenenmale ongeschikt voor vrijheid. —, dat daar constitutioneele beginselen zouden gelden en werken, voedsel aan het fanatisme gegeven en het zaad van ontevredenheid, botsing, strijd, verwarring en verzet met milde hand gestrooid zou worden.

Welnu het is geschied. Gij oogst reeds de vruchten. Wat wilt ge nog meer? U daarover beklagen, ons daarvan de schuld geven?

Ziet het eerste moogt en moet gij doen; maar het laatste, hoe is het zoo mogelijk, dat gij het durft bestaan!

Zoo sprak de reactionair en zweeg verontwaardigd. En de liberaal, wat antwoordde hij?

Wij weten het niet, men heeft het ons nog niet verhaald, anders zouden wij er thans meê vervolgen.

Alleen heeft men ons nog gezegd, dat de liberaal den stoel, hem aangeboden afwees; hevig bewogen, gedurende de invectiven van zijn confrère, op en neer liep, nu eens bleek dan eens rood van kwaadheid, soms bleef staan, en den spreker aan zag met een paar oogen, als of hij hem daarmeê wilde doorboren; eindelijk driftig zich den hoed op het hoofd drukte, met een vertoornd gelaat wegliep en uitriep: alles overdrijving, schandelijke overdrijving, logen en laster; ik zal er hem op dienen!

Men heeft mij ook nog verhaald, dat nadat de spreker zeer voldaan over zich-zelf, naar binnen gegaan, en de andere zoo verbittend heengeloopen was, enkele omstanders nog een oogenblik achter bleven, om, als een soort van jury, hun gevoelen uit te brengen.

De eene had gezegd: »Heeren als ge mij vraagt, ik ben van gevoelen, dat ook hier weêr geheel waar is, wat steeds in zulke gevallen waar was; waar twee kijven, hebben ook twee schuld. Ik houd het er voor, dat de eene de pot en de andere de ketel is, uit ons welbekende, zoo juiste en ware vaderlandsche spreekwoord.

— Neen vriend, hernam toen een ander, dat hebt ge nu eens geheel mis; de spreker heeft juist den spijker op den kop geslagen, en er ook voor goed ingeslagen. De andere zal zijn nagels wel te lief hebben, om die daaraan vergeefs op te krabben.

— Ik ben het volmaakt met u eens, vervolgde nu een derde, hij heeft de zaak juist bij het goede end aangepakt.

— Ja en wel bij zulk een goed end, viel toen een vierde eenigzins heftig in, dat de andere er hem mee dood zal slaan. Dat zeg ik u.

— Nu, nu, maak ons maar niet bang, zei toen een vijfde, geen vrees, er zullen geen dooden bij vallen, een pak

slaag, en nog een pak slaag, tot dat den hijgenden strijders de armen lam bij het lijf neerhangen, ziedaar alles. Veel geschreeuw maar weinig wol. Dat meen ik.

—Neen, zoo denk ik er volstrekt niet over, besloot daarna een zesde, ik meen dat die ketel en pot, als ze elkander zoo gedurig verwijten, o zoo zwart, zoo leelijk zwart! daar ze toch even goed ooren hebben als wij, eindelijk toch wel elkander zullen moeten verstaan. En dan is de zaak gezond, en dan hebben ze elkander geenszins voor niet de ooren gewasschen.

En hiermee, lezer van den Java Bode, heb ik u verhaald, wat ik van de zaak hoorde, en laat het verder geheel aan u over, om wel of niet een antwoord te geven op de vraag aan het hoofd van ons schrijven gesteld:

Aan wien de schuld?

HERMAS.

De bezoldiging der burgerlijke ambtenaren.

In ons vorig no. beloofden wij, het een en ander op te merken omtrent de bezoldiging der burgerlijke ambtenaren.

Wij beginnen met op den voorgrond te stellen, dat de inkomsten der civiele ambtenaren in geen verhouding staan tot hunne ambtspligten en bezigheden en tot de heerschende duurte, die, naar alle waarschijnlijkheid, eer zal toe- dan afnemen.

In de laatste jaren is de bespreking van Indische zaken in Nederland zeer toegenomen. De volksvertegenwoordiging wil een blik werpen in de Indische huishouding, zij wil mededeelingen, bescheiden, berekeningen, staten; zij wil duidelijk zien, zij eischt een helder overzigt.

De drukpers heeft eveneens veel besproken, veel aan 't licht gebragt, wat vroeger met een sluijer bleef omhuld, de aandacht gevestigd op vele zaken, die vroeger der oplettendheid ontgingen, veel geklaagd, veel geschreeuwd — wij laten in 't midden ten regte of ten onregte — doch zeker uitgewerkt, dat er in Nederland op wordt gelet, dat het in de kamer wordt gebragt, bij wijze van interpellatie aan den minister van koloniën. Deze staatsdienaar vraagt inlichtingen van den opperlandvoogd dezer gewesten, en deze op zijn beurt is dikwijls verpligt ze te vragen van de chefs der verschillende takken van bestuur, aan residenten en andere autoriteiten. Dat hierdoor de werkzaamheden van een menigte ambtenaren veel zijn vermeerderd, zal wel geen betoog behoeven. Evenmin zal dit in bijzonderheden behoeven te worden aangetoond, wat wij in de tweede plaats noemden, de duurte der levensmiddelen. Dit is overbekend. Doch er is nog meer. Een ambtenaar kan noch mag zich van de maatschappij afzonderen; hij is genoodzaakt, zich in het publiek te vertoonen, en daarom is of wordt hij lid van de een of andere sociteit of abonneert zich hier op de hoofdplaats op de opera. Dit laatste heeft weer onmiddelijk eenige buitengewone uitgaven ten gevolge; — men moet nu en dan in de koffijkamer iets gebruiken, men heeft ligt een paar handschoenen meer noodig, dan gewoonlijk. Glimlach niet, — velen noemen het wellígt kleinigheden, maar voor een tweeden of eersten kommies, etc. zijn het lastposten op zijn maandelijksche rekening, die hij met bekommering ziet.

Nog een derde punt komt onzes inziens hierbij in aanmerking, en dit ontstaat uit het gebrek aan zamenwerking van het opperbestuur met het indische, dat schijnt te bestaan. Ambtenaren tweede en eerste klasse, in Nederland benoemd, komen hier aan wal, maar blijven dikwijls maanden lang op wachtgeld, voor zij geplaatst worden. Wij zeggen, dat dit schijnt te ontstaan uit gebrek aan zamenwerking van Nederland en Indië; want als die ambtenaren naar mate van de behoefte in deze gewesten in Nederland werden benoemd, zou de indische regering hunne benoeming bij hunne aankomst gereed kunnen hebben, om hen onmiddelijk naar de plaats hunner bestemming te doen vertrekken. Vooral ambtenaren eerste klasse moeten dikwijls vier, vijf, zes maanden wachten, voor zij geplaatst *kunnen worden*, met ambtenaren tweede klasse is dit doorgaands spoediger het geval. Somwijlen zelfs is het gebeurd, dat hier ambtenaren, speciaal voor den een of anderen tak van dienst bestemd, aankwamen en het gouvernement in den volsten zin des woords verlegen was, hoe er waar hen te plaatsen en welke carrière voor hen te openen.

Voor het overige verwijzen wij naar no 51 van den vorigen jaargang van ons blad, waar ditzelfde onderwerp uitvoeriger en met bijbrenging van cijfers besproken is. Alleen drukken wij hier onze overtuiging uit, dat de milde beschikkingen des konings omtrent het leger ook zullen uitgestrekt worden tot het kader ambtenaren voor de burgerlijke dienst en wij bidden de Regering ernstig hare aandacht op dit punt te vestigen. Wij eindigen met de volgende woorden van het evengenoemd artikel:

»Van waar, rees ons, vooral gedurende den laatsten tijd, de vraag op de lippen, — van waar komt het, dat zoo vele nog jeugdige ambtenaren hun eervol ontslag uit de Nederlandsch-Indischen dienst verzoeken, en zich tot de partikuliere nijverheid bepalen?

(Dat dit in 1858 geschrevene ook thans nog volkomen geldt, blijkt uit bijna elk no. der Javasche Courant).

Het antwoord daarop valt niet moeijelijk en zal een iegelijk, na de lezing dezer regelen, gemakkelijk raden.

Ons bedunkens is het ruim tijd, dat de Hooge regering dezer landen ernstig bedacht zij op de ontoereikendheid van vele bezoldigingen, vooral dewijl in de laatste jaren de prijs verdubbeld is en de behoeften vermeerderd zijn. Bij een gewenschte aanstaande herziening der bezoldigingen, hopen wij, dat de regering de zinspreuk in het oog houde: *ruim loon voor goed werk!*"

ERRATUM.

In ons vorig No. staat verkeerd: 3 kompagnien van het 12de bataillon, lees: 7de bataillon.

BATAVIA.

De *Javasche Courant* van heden bevat een besluit van Z. E. den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie, inhoudende de definitieve organisatie van het bestuur der Adsistent-residentie Montrado, (Wester-afdeeling Borneo). Het verheugt ons te zien, dat het Europeesche en inlandsch bestuur in die afdeeling thans op vasten voet is gebragt, maar we hadden de bezoldiging der ambtenaren, vooral der Europesche, gaarne onbekrompener gezien. Ons dunkt een bezoldiging van *f* 500.— 's maands voor een Adsistent-resident wel wat gering, evenzoo die der overige ambtenaren.

Batavia. — Zondag den 11den December jl, is de eerste telegram van Palembang ontvangen.

— In de bestuursvergadering der natuurkundige vereeniging in Nederlandsch-Indie, gehouden den 8sten December jl., zijn benoemd tot het gewoon lidmaatschap de heeren A. A. Meijsenheim Kuipschaar, . . Umbgrove, J. H. James en Schwertzel.

Rembang. — In den namiddag van den 1sten December is de bliksem geslagen in de tabaksloods te Boeloeredjo, toebehoorende aan den tabakskontraktant K. Veenstra, met het ongelukkige gevolg, dat ze, benevens de daarin geborgene 8 bouws tabak, geheel verbrand is.

Een negental menschen, dat in gemelde schuur werkzaam was, werd ter aarde geworpen en bedwelmd, doch door de spoedige van wege het gewestelijk bestuur aangebragte hulp zijn ze allen gered.

De schade hierdoor veroorzaakt wordt op *f* 6950 begroot.

Bezoeki. — Sedert eenigen tijd hebben geruchten geloopen, dat de in deze residentie gelegen berg Rauw, die geacht wordt vroeger een vulkaan te zijn geweest, op nieuw kenteekenen van werking door het ontlasten van rook gaf.

Een onderzoek heeft deze geruchten waar bevonden; men heeft echter tot nog toe geene uitwerping van vuur waargenomen.

Soerabaija. — Den 27sten November is alhier in 76 jarigen ouderdom overleden, Pangeran Hario Adi Negoro, zoon van Z. H. den Soesoehoenan, zoon van Pakoe Boewono III.

De overledene was versierd met de medaille van den Javaschen oorlog.

Benkoelen. — Den 20sten November jl. is in het gezigt van Manna verongelukt de Engelsche bark *Royal Sovereign*, gezagvoerder John Vibert.

Dit schip was den 10den November te voren van Batavia vertrokken met eene lading suiker en bestemd naar Cork, en had door hevige winden en hooge zeeën een lek bekomen, hetgeen zoodanig toenam, dat men besloot koers te zetten naar Benkoelen.

De vermoeidheid der equipage, die gedurende eenige dagen en nachten onophoudelijk had moeten pompen, en waartoe velen, uit hoofde van ziekte, niet meer in staat waren, deed den gezagvoerder besluiten, zoo mogelijk Manna te bereiken.

De gezagvoerder is naar Benkoelen vertrokken, alwaar hij den 30sten November met 4 man der equipage aankwam, zijnde de overige manschappen wegens ziekte te Manna achtergebleven.

Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo. De laatst ontvangene berigten, loopende tot 20 November jl., bevatten het volgende: Z. M. stoomschip *Onrust* heeft, op reis naar Poeloe Kanamit, boven de Soengei Bezaran, eene zware benting aangetroffen, die na eene korte, doch dappere verdediging genomen en in brand gestoken is. In die benting is o. a. een 2ponds kanon buit gemaakt. Te Poeloe Kanamit is niets aangetroffen.

Ter verdediging van Poeloe Petak heeft Z. M. stoomschip *Celebes* de plaats der *Onrust* tijdelijk ingenomen, terwijl de bescherming van de hoofdplaats aan Z. M. stoomschip *Montrado* is opgedragen.

Eene gecombineerde expeditie van Mantaraman en Pengaron uit naar Tjinta Poeri, Bras Koening, Soengkeri en Moening is van den 12den tot den 18den November volbragt. De uitslag daarvan was, dat te Tjinta Poeri eene benting stormenderhand genomen en vernield is, Bras Koening was verlaten, doch op een half uur afstands van die kampong werd eene versterking aangetroffen, die na eene korte verdediging eveneens genomen en vernield werd. Ook eene groote hoeveelheid levensmiddelen, die zoowel in die versterking, als in een nabij gelegen bosch aanwezig was, werd vernield. Soenkai was ook geheel verlaten, doch in de kampong trof men eene half voltooide versterking aan, welke met de kampong geheel verwoest werd. Eindelijk werd de kampong Moening genomen en aan de vlammen ten prooi gegeven. Deze laatste overwinning werd echter niet behaald dan met verlies aan gesneuvelden van een Europeesch sergeant der sappeurs, vier flankeurs, een inlandsch kanonnier en een kettinganger, benevens aan gekwetsten van twee flankeurs, een inlandschen fuselier en een matroos. Een onverhoedsche aanval op de hoofdtroep door een zeventigtal dweepzieke oproerlingen, terwijl twee pelotons op verkenning van de kampong uit waren, was de oorzaak van dit verlies. Het is echter bloedig gewroken, zijnde de vijand genoodzaakt, negen lijken op het slagveld achter te laten. Spionnen hebben verzekerd, dat bij die gelegenheid gesneuveld zijn de personen, welke Sultan Koening tot Pangeran Mangkoe Boemi en tot Praboe Anam had verheven. Den 20sten November was men voornemens den vijand verder naar Trambangan te vervolgen met eene kolonne, sterk 200 bajonetten, 30 sappeurs, 130 kettinggangers, 2 houwitsers en 1 mortier.

De gouvernements-kommissaris heeft een brief van Pangeran Hidaiat ontvangen, waarin deze zijne vreugde betuigt over de komst te Bandjermassing van den gouvernements-kommissaris.

Celebes. Op den 13den November zijn met eene praauw van de negorij Kajoe Boni) van Aroe Palakka aangebragt de rijksornamenten der negorijen Kajoe, Teko, Lemo-apa en Oedjoeng-Boelo, welke alle tot Boni behooren en voor 1830 onder Aroe Palakka stonden.

Volgens den gezagvoerder dier praauw zijn deze ornamenten op last van het hoofd der genoemde negorijen naar Aroe Palakka overgebragt, omdat de vorstin van Boni gelast had die voorwerpen naar Pasempa te voeren, terwijl dat hoofd en een deel der bevolking van genoemde dorpen vermeenden, dat deze voorwerpen wel aan Aroe Palakka, maar niet aan de vorstin toekwamen.

De rijksornamenten bestaan uit de volgende voorwerpen:

voor Kajoe: een donkerblaauwe vlag, in den vorm eener wimpel, genaamd Pattata mettieë; een onder-kakebeen van een menschelijk hoofd, genaamd Latowa;

voor Teko: een gebloemde vlag, voerende in het midden een groote, wit en rood gevlekte haan, genaamd La-Boeloe-ara;

voor Lemo-apa: een gebloemde vlag, voerende in het midden een rood, wit en zwart gevlekte haan, genaamd Bakka-Marowee;

voor Oedjoeng Boeloe: twee oude gebloemde zijden vlaggen, genaamd Laparenting.

Omtrent de meerdere of mindere beteekenis aan die voorwerpen te hechten, was men niet tot zekerheid kunnen komen.

Z. E. de luitenant-generaal van Swieten is den 17den November te Boeloe Komba aangekomen en heeft aldaar alles in orde gevonden, om de kolonne, welke bestemd was, om over land naar Sindjai te trekken, den 19den daaraanvolgende te doen oprukken. Z. M. stoomschip *Gedeh*, hetwelk zich langer had doen wachten, dan ondersteld werd, was mede te Boele Komba gearriveerd, alwaar dus bij tijds de geheele magt der expeditie vereenigd was. De generaal roemt den goeden geest der troepen en dacht in twee of drie dagen met de schepen voor Sindjai te zijn, ter ondersteuning van de beweging over land tegen die plaats. De gezondheid der troepen was goed. Het 4de bataillon had echter zeven manschappen aan dysenterie verloren.

(*Jav. Ct.*)

Samarang, 9 *December*. De gezagvoerder H. Uitermark van de Ned. bark *Shanghae* verzoekt ons te vermelden, dat de boei op de klip van Pamanoekan door aangroeijing bijna onzigtbaar is geworden en slechts één voet boven de oppervlakte der zee uitsteekt, waardoor hij, die boei niet outwarende, op zijne reis van Batavia naar herwaarts daarover heen is gezeild. Wenschelijk voor de zeevaart zoude het zijn, dat hierin ten spoedigste verbetering werd gebragt, daar de gewone diepte aldaar ongeveer 16 voet is, zoodat eenigzins diepgaande schepen er groot gevaar loopen.

— Wij ontleenen uit partikuliere berigten van *Bandjermassing* de volgende bijzonderheden omtrent het oorlogstooneel aldaar.

16 *Nov.* Van twee kanten zijn er thans kolonnes uit naar het *Moeningsche*, eene van *Martapoera* en eene van *Pengaron*.

18 *Nov.* Heden kregen wij tijding van de uitgezonden kolonnes. *Moening* is genomen en verbrand en het geheele land verwoest; er schijnt vinnig te zijn gevochten; van onzen kant hebben wij zeven dooden en vijf gekwetsten, er zijn nog geene nadere bijzonderheden bekend.

19 *Nov.* De vijand heeft een zeer zwaar verlies geleden; zij was zonder vuurwapenen onder het kanon- en geweervuur met lans en klewang tegen de kolonnes ingeloopen, heeft daardoor zoovele dooden gemaakt, doch is met hoopen neergeschoten.

Over een paar dagen gaan wij een enorme marsch maken naar *Tanah-Laut*, en daarna zullen wij den rijksbestierder uit zijn verblijf te *Amountay* aan de *Negara* trachten te verdrijven.

— De Inlander Kaidin, van de dessa Widoeri, in het huis van den Javaan Soeroedjojo willende inbreken, werd door laatstgenoemden zoodanig in zijn linkerhand en schouder met een grasmes gewond, dat hij ter verpleging in het stadsverband moest opgenomen worden. Bij onderzoek heeft Soeroedjojo verklaard, dat hij den dief voor een hond had aangezien, en deze uit zijn huis had willen verjagen.

De wonden, die Kaidin heeft bekomen, moeten belangrijk zijn. (*Sam. Cour.*)

Soerabaija, 7 December. Eergisteren had aan boord van het Ned. schip *Tonia*, kapt. Zeeman, een droevig ongeluk plaats. Een matroos leed gedurende een paar dagen aan vlagen van krankzinnigheid, zoodat hij alles wat onder zijn bereik kwam, kort en klein sloeg. Hierdoor was men genoodzaakt geweest hem te boeijen, ten einde die vernielingswoede te beteugelen. Aldus geboeid, gelukte het hem aan zijne bewakers te ontsnappen en sprong hij door een der geschutpoorten in zee. Niettegenstaande de spoedig aangebragte hulp, is het niet mogelijk geweest den ongelukkige te kunnen redden.

— Gisteren is van Bandjermassing alhier ter reede aangekomen, de Ned. Ind. bark *Asadullah*, gezagv. Kassan, medebrengende tijdingen loopende tot 23 November jl., die allen van vrij gunstigen aard zijn en op eene spoedige herstelling der rust aldaar doen hopen.

Grissee, 3 Dec. — Op de hoogte van de dessa Karang Tori, is een karbouw losgebroken en in de sawa's komende, door den bliksem getroffen; geene uiterlijke teekenen dan het verlies van het linkeroog, waren zigtbaar.

Sidaijoe. — Den 2den dezer zijn des middags te 4 uren op de hoogte van de dessa Warook, district Tambangan, 2 jongens, de een 3 en de andere 5 jaren oud, door den bliksem doodelijk getroffen; op hun ligchaam was alleen eene blaauwe plek zigtbaar.

— In de Solo rivier, is de inlandsche vrouw Bok Moloet, wonende in de dessa Babadhan, terwijl zij baadde, door een krokodil bijna geheel verslonden.

(*Soer. Cour.*)

Soerabaija, 5 December. In de maand October werd een gruwelijke moord op de hoofdplaats Kediri bedreven.

Zeker *Kromo Senton* leefde in onmin met zijne vrouw *Bagina*, die van hem wilde scheiden, doch waaraan haar echtgenoot geen gevolg gaf. Met haren vader kwam zij overeen, hem door ketjoeboeng bedwelmd te maken, en zoo het leven te benemen. Op een dag dat *Kromo Sentono* ziek was en hij zijne vrouw om medicijnen vroeg, besloot deze met haren vader hun verfoeijelijk plan te volvoeren, waarin zij ongelukkig slaagden. *Kromo Sentono*, bedwelmd wordende door het gebruik van ketjoeboeng, werd door den vader verworgd en het lijk in eene put gegooid.

Het dessahoofd liet de put onderzoeken, ontdekte het lijk, en heeft de daders in hechtenis genomen.

Soerabaija, 8 December. Bij het ter perse leggen vernemen wij, dat de *Palembang* is aangekomen met de *Martha Maria* in lekken staat op sleeptouw. (*Oostpost.*)

NEDERLAND.

Van den *Specialen Correspondent van den Java-Bode.* (*Slot.*)

Maar wat zegt gij nu van de zorg voor onze" op gezette" bruintjes betoond, nadat zij — gaarne voegen het er bij — alle aanspraak op die zorg hebben verkregen? Ik bedoel de regeling der indische militaire pensioenen, die nu zonder storting uit de koloniale geldmiddelen worden uitbetaald. Waarlijk er zal een tijd komen, dat men bij het leger in Indie dienst neemt om fortuin te maken, en zelfs de geëmploijeerden der Handelmaatschappij de voorkeur aan den uniform zullen geven. Het handgeld was reeds verhoogd, nu de pensioenen zijn thans gunstiger geregeld, en 't spreekt van zelf, dat de schakel in dien keten, de tractementen, nu ook wat dikker verguld is. Jammer maar — niet voor de koloniale geldmiddelen evenwel — er van zoovelen, die het hooge handgeld trekken, zoo weinigen als gepensioneerd luitenant-generaal hunne f 6000.— zullen kunnen verteren. In de afgeloopen maand alleen werden er 480 man voor het indische leger aangeworven. Naar het oordeel van hen, die zich de oost" zich nog altijd voorstellen zoo groot als Gelderland — en er zijn vele zoodanigen hier — zal er weldra geene plaats meer zijn in de kazernen in Indie. Er zijn vele zoodanigen in Nederland, want zoo men u examina houdt, waarbij de praeses der examinatoren de graden der aardverdeeling in Réaumur en Farenheit wilde onderscheiden — hier hoorden wij ter goeder trouw de opmerking maken, dat men niet begreep, hoe de Romeinen (zegge Romeinen) die oproerige volksstam op Celebes *Boni* had kunnen noemen: de landaard moest al zeer veranderd zijn. Er ontbrak nog maar aan, dat men die verandering aan de oppositie in de Tweede Kamer toeschreef: die heeft toch van alles de schuld.

In de eerste dagen dezer maand stierf hier een man, die zich in het indische leger met lof onderscheiden heeft. De luitenant-kolonel Heyligers van het Nederlandsch-indische leger, ridder der orde van den nederlandschen leeuw en der militaire willemsorde, gedecoreerd met de bronzen medaille voor de krijgsverrigtingen op Java 1825—1830 en de medaille voor twintigjarige dienst, overleed te Geertruidenberg op ruim 60jarigen leeftijd. In 1813 en 1814 nam hij deel aan het beleg van Naarden, terwijl hij in Indie, in de Padangsche bovenlanden in 1823 en 1824, over de artillerie het bevel voerde.

Ook van een ander krijgsman had men in den loop dezer maand het verlies te betreuren. Den 10den October stierf te Dordrecht op 61jarigen leeftijd jhr. Merkes van Gendt, kolonel ingenieur, adjudant in buitengewone dienst van Z. M. den koning. Om zijne militaire verdiensten en edel karakter hooggeacht, was hij bovendien de heer Meikes bekend als de persoonlijke vriend van koning Willem II. De laatste woorden van den vorst waren ook tot hem gerigt. Na diens dood werd hij benoemd tot inspecteur der tweede fortificatie inspectie, en leefde ook als zoodanig aan het hof erwijderd. Elk zijn tijd, mijn waarde; het is thans Mr. de Kock, die de vriendschap van den regerenden vorst geniet, gelijk het na dezen weder een ander zal zijn. Dit zal evenwel de geschiedenis tot eer onzer vorsten getuigen kunnen, dat, zoo zij al hunne gunstelingen hebben, zooals elk vorst, hunne vriendschap duurzamer is dan de oude spreuk beweert.

Nu wij, onwillekeurig het paleis weder zijn binnengetreden, waar thans ook zijne majesteit is teruggekeerd, moeten wij melding maken van eene treurige zaak. Hare Majesteit de koningin is door eene borstaandoening aangetast, die het noodig maakt, dat zij zich in een zachter klimaat ophoudt. Zij zal zich daarom naar het zuiden van Frankrijk, Hyères, begeven. Ik behoef niet te zeggen, dat de ziekte der koningin hier algemeen leedwezen verwekt, want de natie heeft haar lief om hare edele hoedanigheden en niet enkel — gelukkig, — om de kanapé kussens of porseleinen vazen, die haar door allerlei weldadigheidsloterijen uit alle oorden van het land worden afgebedeld. Is toch mode in Nederland, om geene loterij op te zetten, zoo het heet voor een weldadig doel, maar eigentlijk slechts om de liefdadigheid te vermoeijen en op die wijze te doen ophouden voor werkelijk goede doeleinden, of aan de koningin wordt een brief geschreven en Hare Majesteit, des gevens nooit moede, antwoordt steeds met een kanapé kussen, dat dan eerset prijs wordt.

't Is eene jammerlijke speculatie op vorstelijke liefdadigheid en op de speelzucht van het publiek. Maar is hier de plaats niet daarover uit te weiden. Toch, notice, bekleedt die speelzucht niet zulk een ondergeschikten rang in onze zamenleving; integendeel, de staat trekt er jaarlijks vier tonnen gouds van, die voor een groot deel door de burgerklasse wordt opgebragt, maar niet als belasting, want dan zou men nood en dood klagen. Als vrijwillige offers, waarvoor de meeste twintigjes en huurloten in de staatsloterij ontgaat. Gij herinnert u, hoevelen reeds tegen die handelwijze van het gouvernement opkwamen, onder anderen mr. Jacob van Lennep, die als lid der Tweede Kamer jaarlijks zijne philippika er tegen hield; maar misschien herinnert gij u ook, hoe onder die bestrijders de heer A. D. Meyer optrad, die niet enkel *deze* loterij afkeurde, maar eene andere inrigting der loterij aanbeval. Tot dusverre is" hij er niet in geslaagd, om zijne denkbeelden door de regering te doen deelen; thans evenwel heeft hij zich op nieuw tot den minister van financien gewend met een ontwerp voor eene staatsloterij, die niet alleen een »zedelijk (!) kansgenot" daarstelt, maar ook voordeelig zou zijn voor den staat. Dat onderwerp wordt ondersteund door de heeren mr. J. W. Tydeman en mr. J. A. Molster, beiden advokaten van naam, die zich zelfs bereid verklaren de affaire voort te zetten, als de heer Meyer daarin verhinderd werd. Heel vriendelijk en philanthropisch, maar wij gelooven, dat de regering zoo min van het eene aanbod als van het andere zal gebruik maken. De staatsloterij brengt, zoo als zij thans geregeld is, vier ton op en ze is zoo deftig en solide geworden in de oogen van het publiek, dat men gerustelijk met diepe minachting mag nederzien op speelbanken en verlotingen van duitsche kasteelen, vergetende dat de staat zelf bankier is en eene loterij houdt, waarbij de deelnemers viermaal minder kans hebben, dan hun volgens de regels der kansrekening toekomt. Maar de natie neemt er zonder morren deel in, dus hebben wij niets te zeggen.

Waarschuwingen aan het volk helpen dan ook zeer zelden. Wij hebben er weder een voorbeeld van. Herhaaldelijk wordt men gewaarschuwd voor de engelsche maatschappijen, inzonderheid voor de assurantiemaatschappijen, ofschoon ook de andere niet oversolide zijn. Men herinnert zich nog, hoe de land-enclosure company op de londensche markt graan verkocht van gronden in Zeeland, die heetten droog gemaakt te zijn, maar waarvan nog geen klontje aarde bestond. Zoo heeft ook de levensverzekering maatschappij The Defender hier groote zaken gedaan, ondanks de waarschuwingen, en zij doet nog groote zaken, terwijl die maatschappij reeds in Februarij 1858 failliet werd verklaard en de directie open ·artig bekende, dat er geen cent meer in kas was. En hier in Nederland blijft men voortgaan zich bij die maatschappij te assureren! De *Nederlandsche Spectator* heeft in een zijner laatste nommers in een welgemeend en goed geschreven artikel de zaken uiteen gezet, maar sommigen onzer dagbladen gaan toch voort de aanprijzende annonces dezer maatschappij, die niet meer bestaat, op te nemen. Dat is, meenen wij, de roeping der drukpers niet: om het geld eener armzalige advertentie *bewezen* slechte zaken voor te staan.

Zij heeft eene betere roeping en gaarne erkennen wij, dat zij die ook niet verzuimt. Aan haar hebben wij het te danken, dat er eene kleine machinatie in het niet liep, die anders zeer aardig gevonden was. De heer van Maanen, procureur-generaal bij den hoogen raad, is een man van veel invloed en wilde, zoo zegt men, zijn zoon een eindje vooruitzetten. De gelegenheid bood zich daartoe aan, toen door het overlijden van den heer Moddermann eene vacature ontstond bij den hoogen raad. Zijne vrienden, zoo zegt men verder, bewerkten dat door den hoogen-raad tot eersten kandidaat ter aanbeveling voor de vacature gekozen werd de advokaat-generaal van Galen; werd deze benoemd, dan zou diens opvolger zijn de advokaat-generaal François, in wiens plaats dan de substituut-officier van Maanen, de zoon van den procureur-generaal zou worden aangesteld. De vijf kandidaten, die verder op de aanbeveling van den hoogen raad voorkwamen, figureerden daar slechts voor den vorm. Het plan was goed overlegd, maar de Tweede Kamer, die de *voordragt* opmaakt, en zich niet om de *aanbeveling* behoeft te bekommeren, koos tot haar kandidaat mr. van de Sande, lid van het provinciaal hof, en opdat de minister niet den tweeden kandidaat den heer van Galen, zou voordragen, maakte de drukpers de combinatie publiek, en „waarschuwde" den minister. En de minister was verstandig genoeg, om naar die waarschuwing te luisteren: de vacature is thans door den heer van de Sande aangevuld. De drukpers gebruikte slechts de letters X, Y en Z, in plaats van de namen; zoo ik die namen noem, ik doe het natuurlijk onder reserve, dat de *vox publica* ze aangaf. Hoe dit zij; of de namen zijn die, welke ik noemde, of anderen, waarheid is het, dat de pers hier eene goede dienst deed.

Evenwel in den laatsten tijd is onze periodieke pers vrij rustig, en ook op ander gebied verschijnt er niet veel. De tijdschriften verdringen" de dikke" boeken, of zij loopen ze vooruit. Huets *Stichtelijke Lectuur*, die thans verscheen, zag reeds het licht in de *Gids*, Schimmels *Twee Vrienden* in de *Nederland*. Ook Bogaers *Gedichten* zijn niet nieuw, maar 't is voor de eerste maal, dat zij in den handel worden gebragt. Gij weet, dat die uitstekende dichter slechts voor zich en zijne vrienden zijne verzen drukken liet en 't was alleen door gedgunstigheid van anderen, dat men ze ter inzage krijgen kon. Het publiek mag dus met regt zich verheugen over dit sierlijke werk, dat ongetwijfeld binnen kort zal zijn uitverkocht, want, ondanks de weinige verspreiding, zijn de gedichten van Bogaers algemeen geliefd. Ook ten Kate gaf eenigen zijner oude verjes weder uit onder den titel van *Fragiaantjes en ander klein goed door een beunhaas in bijschriften.* Geestige verjes zijn het, maar.... het publiek had er niets aan gemist, zoo zij verspreid waren gebleven. Elise van Calcar eindelijk zond haar *Wat Parijs mij te zien en te denken gaf* in het licht, een werk, dat door de individualiteit der schrijfster zeker meer dan door het onderwerp trekken zal. Van mevrouw Bosboom is *Graaf Pepoli* geannonceerd en van Cremer de *Arme Samuel*, dit laatste echter als premie voor het maandwerk de *Kunstkronyk*. Voorraad voor den winter is er dus en ook voor de toekomst hebben wij goeds te wachten: Lodewijk Mulder, de schrijver van Jan Faessen, heeft een nieuwen roman onderhanden en,... maar vóór dien tijd schrijf ik nog wel. Voor 't oogenblik eindig ik.

Slechts een enkel woord tot geruststelling van uwe lezers, die betrekkingen in Nederland hebben. Deze mail zal u zeker dagbladen aanbrengen, waarin niet zonder eenige overdrijving van de cholera wordt melding gemaakt. Door de gunstige weersverandering—wij hebben thans eene frissche koude—is die ziekte bijna geheel geweken, terwijl bovendien de meeste slagtoffers behooren tot de geringere klasse, die door verwaarloozing bij de eerste verschijnselen aan de ziekte bezweken. Nog mag ik hier bijvoegen, dat door een geneesheer in Mons het electro-galvanisme op de lijders is toegepast, door welk middel *al* zijne patienten herstelden. De uitvinding is van hoog gewigt. Moge zij proefhoudend blijken.

BELGIE.

Brussel, 20 October. Nu de fransche bisschoppen hunne mandementen over de romeinsche kwestie niet meer in Frankrijk zelf kunnen openbaar maken, zenden zij ze naar België, en voornamelijk is de *Bien public*, het orgaan van den bisschop van Gent, belast met de opneming en verspreiding *urbi et orbi* van die door Edmont About op eigenaardige wijze gekwalificeerde stukken. Het gentsche blad bevat heden, om te beginnen, de mandementen van den heer de Bonald, aartsbisschop van Lyon, en van de bisschoppen van Versailles en Nevers. Die herderlijke brieven behelzen niets bijzonder merkwaardigs en niets nieuws; de stellers trachten vooral te doen uitkomen, dat de keizer der Franschen in strijd met zich-zelven is, en te bewijzen dat in zijne vroegere woorden, alsmede in die zijner ministers, de bekrachtiging lag van de integriteit van 's pausen wereldlijk gezag. Bij deze gelegenheid acht ik het niet ondienstig in herinnering te brengen, dat de bisschop van Nevers, de heer Dufêtre, dezelfde is, die, toen hij voor eenige maanden te Namen predikte, aan de belgische katholieken den raad gaf, zoo veel mogelijk te trachten, dat hun land bij Frankrijk worde ingelijfd, en hen beklaagde, dat zij onder het stelsel der „liberale en goddelooze grondwet" van 1831 moesten leven. Het is thans voor dezen bisschop al zeer gelukkig, dat hij, onder de bescherming van die zoo door hem gelaakte grondwet, een vrijheid genieten kan, welke hem geweigerd is onder het politieke stelsel, welks voorrreffelijkheid hij onlangs zoo prees!

Ik verneem dat de aartsbisschop van Mechelen zijn best doet om te weten te komen, hoe zijn brief aan de pastoors, die de zedelooze handelingen betreft, door de trappisten en andere geestelijken gepleegd, is kunnen openbaar gemaakt worden. Dat stuk was inderdaad bestemd om geheim te blijven, en de pastoor, die de openbaarmaking heeft bevorderd, kan zich verzekerd houden, dat hem, bij ontdekking, een zware straf zal treffen. In afwachting van de gewenschte ontdekking spreken de klerikale bladen volstrekt niet van dezen aartsbisschoppelijken brief, die den klerikalen invloed in groote mate zal benadeelen. Men ziet daarin het bewijs, dat het bestendig doel der bisschoppen niet is de schandelijke, zedelooze handelingen der priesters te straffen, maar ze te verbergen, en de aartsbisschop heeft de onbeschaamdheid het aan de justitie euvel te duiden, dat zij de schuldigen vervolgd heeft. Inderdaad zouden onder een klerikaal ministerie bedoelde feiten ongestraft zijn gebleven.

De *Patrie*, het orgaan van den bisschop van Brugge, eischt dat de regering aanvrage doe om teruggave der dotatie, door koning Willem III bij besluit van 29 September 1814 aan den hertog van Wellington toegekend, bij het verleenen van den titel van „prins van Waterloo" aan dien generaal. Die dotatie bestond in bosschen gelegen in de omstreken van het vermaarde slagveld, en brengt jaarlijks *f* 20,000 op. De *Patrie* beweert, dat, aangezien de hertog van Wellington geen zonen heeft nagelaten, die bosschen weder staatseigendom moeten worden. Ik ben het met deze bewering niet zoo dadelijk eens. De dotatie was ten eeuwigen dage gemaakt ten behoeve van Wellington en diens wettige nakomelingen; nu heeft de hertog wel geen zoons nagelaten, maar toch een neef, op wien het vermogen en de titels van den overledene zijn overgegaan.

— Uit Bergen in Henegouwen wordt een feit medegedeeld, 't welk aldaar diepen indruk heeft gemaakt, *de ontdekking namelijk van een middel tot genezing der cholera*. Een geneesheer, Defontaine aldaar, heeft namelijk, door de toepassing van het electro-galvanismus op de cholera-lijders, uitmuntende resultaten erlangd. Vijftien lijders, die in het burger-hospitaal aan deze behandeling onderworpen werden, zijn allen in eenige uren gered geworden. Tien of twaalf minuten na den aanvang der operatie, hielden de voornaamste ziekteverschijnselen op, de natuurlijke warmte keerde terug en spoedig kwam de zieke tot eene sterke transpiratie.

ENGELAND.

Londen, 23 October. De *Morning Chronicle* alleen uitgezonderd, die het Zurichser vredesverdrag wel niet toejuicht, maar toch ook niet afkeurt, stemmen de dagbladen van alle partijen voortdurend in de afkeuring er van overeen. De *Daily News* en de *Morning Herald* kennen aan dat tractaat geene meerdere waarde dan die van oud scheurpapier toe, terwijl de *Morning Post* en de *Standard* het met den *Times* eens zijn, dat de Engelsche regering geen deel aan een op zoodanige grondslagen rustend congres moet nemen.

—Sir Edward Egerton, een neef van sir Robert Peel, is naar Grasse vertrokken, ten einde inlichtingen in te winnen, nopens de naauwkeurige plaats, waar in der tijd de stoomboot *Ville de Grasse* op de hoogte van de Hyères is vergaan. In een der paketten, die mede met dit vaartuig verloren gingen, bevond zich namelijk ook een testament van een later overleden oom van sir Egerton, waarbij deze tot universeel erfgenaam van diens vermogen, ten bedrage van omstreeks 32,000,000 francs, werd benoemd. Bereids heeft zich te Londen eene maatschappij gevormd, om pogingen aan te wenden, ten einde het vergane schip uit de diepte weder te voorschijn te doen komen, en zoodoende het testament terug te vinden. Sir Edward Egerton geeft haar een voorschot van £ 20,000, om de werkzaamheden te beginnen, en 5 millioen francs, bijaldien bedoeld testament wordt teruggevonden.

FRANKRIJK.

Parijs 21 October. De bladen bevatten een uittreksel uit het Zurichsche vredestractaat. Het regt van alle Italiaansche hertogen, dus ook dat van den jeugdigen hertog van Parma, op de herstelling op hunne troonen, wordt erkend en alle wijziging der grenzen in Italie, behalve den afstand van Lombardije, aan een congres overgelaten. Het congres is dus eene noodzakelijkheid geworden, daar het vredestractaat er zich op beroept.

— Aangaande het congres loopen er zeer vele verschillende geruchten; men twijfelt aan de deelneming van Rusland en Pruissen; de polemiek der Engelsche drukpers en vooral van de *Morning Post*, het orgaan van lord Palmerston, doet vermoeden, dat Engeland zich daartegen zal blijven verzetten, indien niet aan de geëischte voorwaarde wordt voldaan.

—Men is aangaande den tegenwoordigen toestand van Italië zeer ongerust en vreest voor een nieuwen oorlog; een aanval van den Kerkelijken Staat en Napels, ondersteund door Oostenrijk, komt velen als zeer dreigende voor. Het is echter zeer onwaarschijnlijk, dat Oostenrijk, nu het pas eene overeenkomst met Frankrijk heeft gesloten, de oplossing der Italiaansche kwestie gewapend zou willen bevorderen, en even onwaarschijnlijk is het, dat de paus dit zou doen, nu zijne regten op het bezit zijner staten door Frankrijk en Oostenrijk zijn erkend.

Parijs, 25 Oct. Men meldt, dat over de zaak van Marokko een nog al levendig onderhoud heeft plaats gehad tusschen den Britschen minister, Lord Palmerston, en den Franschen gezant, graaf de Persigny. De Britsche minister zou daarbij zeer ernstig hebben geklaagd over de baatzuchtige bedoelingen van het Spaansche kabinet, en zonder omwegen hebben verklaard, dat hij des noods met kracht van wapenen zal verhinderen, dat Spanje zich aan de beide kusten van de straat van Gibraltar vestige en die in zijne magt bekome. Volgens deze berigten zoude men van de Fransche zijde wel een zeker gewigt hebben gehecht aan deze verklaring, maar daardoor niet bewogen zijn geworden, om eenige verandering te maken in de staatkundige gedragslijn, welke tot dusver door Frankrijk met betrekking tot Marokko is gevolgd, en zoude men voortgaan met het nemen van de vereischte maatregelen, om de Algerijnsche grenzen voor overlast van de Marokkaansche stammen te vrijwaren.

DUITSCHLAND.

Weenen, 20 Oct. In de diplomatieke kringen wordt verzekerd, dat in ons bestuur weder gewigtige veranderingen ophanden zijn. Zoo zou onder anderen graaf Rechberg, als minister van buitenlandsche zaken, vervangen worden door baron von Hübner; graaf von Rechberg zou dan als minister zonder portefeuille den ministerraad blijven presideren en tevens de functiën van het keizerlijk huis waarnemen. Als aanleidende oorzaken tot deze ministeriële wijziging, beschouwt men het optreden van graaf Rechberg in de Duitsche bondshervormings-kwestie, en vooral zijne nota daarover aan den hertog van Saxen-Coburg-Gotha, welke bij het corps diplomatique alhier veel opziens heeft gebaard. Ook bevestigt het zich, dat de minister van financiën, de heer von Bruck, zal aftreden. Als zijn opvolger noemt men den gouverneur der bank, den baron Pepitz; men hoopt echter, dat dit niet het geval zijn, daar men het nog niet vergeten heeft, dat die heer zich in 1848 liet ontvallen, dat „een staat als Oostenrijk, die 500,000 bajonetten bezit, geen crediet behoeft". Voorts zou er weder een zelfstandig minister van koophandel in het leven geroepen, en de ridder Toggenburg, die vroeger aan het hoofd van dat ministerie gestaan heeft, weder met die portefeuille belast worden.

ITALIË.

Rome, 22 October. De heilige Vader is eergisteren met het vallen van den avond te Rome teruggekeerd. Bij het spoorwegstation Cecchina, heeft hij de groote romeinsche familiën, die te Frascati, Marni, Castel-Gandolfo, Albano, Arriccia en Genzano op haar buitenverblijven waren, ontvangen, en aan het station Porto-Maggiore werd hij ontvangen door den senaat van Rome, door generaal de Goyon en door een onafzienbare menigte, die zich aldaar verdrong. De paus heeft zijn reis gedaan in den prachtigen waggon, dien het genootschap Pius Latinus opzettelijk voor Z. H. heeft laten vervaardigen. De volksmenigte verdrong zich in de straten, waar de paus doortrok, en 's avonds was het kwartier Borgo, digt bij het Vaticaan, schitterend verlicht. Het was een schoone manifestatie, die Rome zijn souverein heeft willen geven. [1]

Het bezoek des konings van Napels aan den paus heeft geen plaats gehad, overmits Z. H. alle commentariën, die de pers van dit bezoek zou geven, heeft willen voorkomen. — bijgevolg heeft men Mgr. Talbot naar Napels gezonden, met verzoek aan den koning, om zijn bezoek uit te stellen.

De ministers van binnenlandsche zaken en van financiën hebben den paus gedurende zijn verblijf te Porto d'Anzio geen oogenblik verlaten, ook zijn zij door geen gewigtige zaken, het pauselijk bestuur betreffende, bezig gehouden. De kardinalen wisten voor het grootste gedeelte, evenmin als de ministers en zelfs de geëmployeerden aan de staatssecretarie en iedereen, niets van 't geen tusschen den paus en den franschen gezant plaats greep; alleen kardinaal Antonelli en Mgr. Berardi waren in het geheim. Men verzekert evenwel, dat er een goede verstandhouding blijft bestaan tusschen het pauselijk gouvernement en den hertog van Grammont, dat de paus volkomen bereid is concessien toetestaan, dat er een amnestie gegeven zal worden, maar voor alles moeten de legatien tot den heiligen stoel terugkeeren.

Men zegt dat generaal Goyon in 't begin van November naar Frankrijk vertrekt, waar hij anderhalve maand zal blijven. Het gerucht wil, dat de fransche troepen, tegen het einde der volgende maand, Rome zullen verlaten, maar in politieke kringen is men overtuigd, dat dit tijdstip nog in de toekomst ligt.

Het gouvernement heeft heden morgen brieven uit Pesaro ontvangen, volgens welke te Rimini, in de Romagna, de bisschop Lezivoli in hechtenis genomen zou zijn en dat verscheiden priesters de stad hadden verlaten en naar de bergen waren gevlugt. Men verwacht met ongeduld hieromtrent stellige berigten.

De laatst ontvangene brieven uit Bologna melden, dat Garibaldi een groot lokaal buiten de poort Mascarella, dat aan het seminarium behoort, door zijne troepen heeft laten bezetten, en dat hij te Porta-Maggiore het kollegie der paters Barnabiten insgelijks wil bezetten, om er zijn voorposten te plaatsen. De aanhangers van het pauselijk bestuur in de Romagna beginnen bij de werkeloosheid en het stilzwijgen van Rome, den moed te verliezen, en op deze wijze verkrijgt de revolutionaire partij telken dage meer aanhangers. Het bestuur van Bologna heeft een inventaris van de goederen der Jezuiten in de Romagna laten opmaken, en is reeds van voornemen geweest, ze te verkoopen, maar de bisschoppen hebben hiertegen krachtig geprotesteerd. Te Torli werden de goederen der Jezuiten na hun vertrek door den bisschop geadministreerd, maar thans wil het gouvernement-zelf zich met deze administratie belasten.

De tijding van de gevangenneming des bisschops van Rimini en van andere priesters bevestigt zich. Het vertrek der priesters is zoo zeer toegenomen, dat er te Rimini geen missen meer gelezen kunnen worden.

[1] Of de schrijver van dezen brief, dien wij uit een fransch dagblad overnemen, of de *Straits Times*, die verhaalt, dat de paus onder de bescherming der Franschen te Rome teruggekeerd is, vertelt een onwaarheid.

ZWEDEN.

Men zal zich herinneren, dat de pogingen der Zweedsche regering, om eenige hoogst onverdraagzame en middeneeuwsche bepalingen in de wetgeving op het stuk der godsdienst af te schaffen, reeds meer dan eens bij de vertegenwoordiging schipbreuk hebben geleden. Men verneemt thans, dat de regering op nieuw eene poging in dien zin heeft gedaan. Zij heeft namelijk bij den rijksdag een voorstel ingediend, strekkende om de straf op te heffen van ballingschap en de onbevoegdheid om bezittingen of goederen te erven, bedreigd tegen hen, die de staatskerk voor eene andere godsdienst verlaten. Het hoogste regterlijke ligchaam, waaraan deze voordragt vooraf ter zake van advies was gerenvoyeerd, heeft daaraan zijne goedkeuring geschonken. Daar echter elk wetsvoorstel door de vier standen van den rijksdag moet goedgekeurd worden, zoo is ook thans eene verwerping van de zijde van den geestelijken stand, die in Zweden zeer onverdraagzaam is, alles behalve onwaarschijnlijk. Daarentegen gelooft men, dat het voorstel voor den stand der burgers niet ver genoeg zal gaan en dat deze ook op andere hervormingen in liberalen zin zal aandringen.

Philippijnsche Eilanden.

Het voornaamste nieuws van hier is, dat de uitvoerhandel gedurende de maand October levendiger is geweest, dan op eenig tijdstip van de laatste twaalf maanden. Het weder was in die maand betrekkelijk goed geweest, ofschoon nu en dan donderbuijen met zware regens, naar men zegt, voor verschillende gewassen schadelijk geweest zijn.

Aan de redactie van den *Java-bode*.

BANDONG, 11 *December* 1859.

WelEdele Heer!

Beleefdelijk vraag ik UEd. een plaatsje in Uw geacht blad vo[or] het navolgende. Mijns inziens ware het jammer, indien het voo[r]valletje niet van algemeene bekendheid werd.

Den 2den dezer genoten wij hier het voorregt, iets origine[els] en gelukkig iets zeldzaams te zien. Een lang, mager perso[on] kwam, van top tot teen in 't zwart, de plaats binnenrijden, g[e]volgd door een zestal inlanders, evenals hij te paard.

Meneer kwam in het logement aan en informeerde tersto[nd] of er stalling zou zijn voor zijne vijfentwintig Andaluziërs. Al[le] handen waren dadelijk in beweging, om zulk een voornaam p[er]sonaadje, die de beste logeerkamer gevraagd had, naar behoor[en] te huisvesten.

Hij had eene recommandatie van een zeer bekend landheer [van] Krawang, en hij vertelde, aandeel in die zaak te hebben.

Van afkomst was hij naar zijn zeggen een Schot, ofschoon z[ijne] papieren, waarop zijn naam te lezen stond, bewezen, dat hij [in] Denemarken thuis hoorde.

Hij bleek een volslagen vijand van het afschaffingsgenootsch[ap] te zijn. Eenvoudig om de kwaliteiten te taxeeren, zooals hij zelde[n] de liefhebbers bij ons te lande zeggen, om op den smaak te komen, ledigde hij in een kwart etmaal een vierkanten soldaat uit h[et] regiment AVH en Z, een orgelpijp van Hoboken, of welke vu[l]gaire namen zoo'n instrument meer draagt.

Hetzij onze Deen te veel Hollowaypillen of een ander medic[a]ment van dien aard had gebruikt, weet ik niet, maar wel, dat [hij] overal sporen van de uitwerkselen naliet. Er was eau-de-cologne [...] noodig.

Den volgenden dag gaf hij voor, een contractant te dezer plaats te willen bezoeken, ten einde te onderhandelen omtrent de ov[er]name van het contract.

De onderhandeling liep hierop uit, dat de sinjeur in de kampon[g] teregt kwam, en zich tegenover de inlanders zoodanig gedroe[g], dat het schande was voor de Europeanen. Nog nooit bevore[n] hadden de inlanders zulk een liederlijk gedrag van een Europea[an] gezien.

Ter eere van het plaatselijk bestuur dient gezegd te word[en], dat, zoodra dit het ter ooren kwam, het den bezitter der vijf[en]twintig Andaluziërs zoo spoedig mogelijk van de plaats verwijderd[e].

Wijl onze Deen zich terstond het voorkomen van een rijk[en] Engelschman had gegeven, had men te veel vertrouwen geste[ld] in zijn finantieelen toestand.

De logementhoudster had een rekening van ruim ƒ 80.—, vo[or] gemaakte verteringen en veroorzaakte schade, door. . . . . a[l]weer eau-de-cologne!

's Woensdags hadden wij het geluk, onzen parvenu in vliegende galop te zien vertrekken, begeleid door een solo op de cornet-[à-]piston, die een onzer ingezetenen hem nog ten afscheid bazen[de].

Hard en grievend is het voor het gevoel van vele brave Nede[r]landers (wien dikwijls de vergunning geweigerd wordt, zich na[ar] verkiezing op Java te vestigen) wanneer een vreemdeling d[ie] concessie heeft verkrijgen en ze op zulk een wijze misbruikt.

Ik hoop dat iedereen door het lezen van het bovenstaande o[p] zijne hoede moge zijn tegen dusdanige avonturiers en hunne in[]trigues.

SCHEEPSBERIGTEN.

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		NAAR.
December	6	Engelsch	Robin Gray	D. Pick	Hongkong	14 Nov.	
"	7	Nederlandsch	Alblasserdam	J. A. Hoen,	Batavia	6 Dec.	Rotterdam
"	8	Fransch	Europe	Brue	Toulon	11 Julij	Tourane
"	—	Amerikaansch	David Brown	C. F. W. Behm	Hongkong	20 Nov.	New-York
"	—	Engelsch	Sea Nymph	H. Morwich	Shanghae	11 "	Cowes
"	11	Amerikaansch	J. L. Hale	E. Graves	Manila	16 "	New-York
"	12	Nederlandsch	Weltevreden	J. J. Deunker	Rotterdam	10 Aug.	Macasser

Aangekomen schepen te *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
December	10	Nederlandsch	bark	Stad Zierekzee	J. J. Klein	Singapore	27 Nov.	B. Kopersmit & Co.
"	—	"	"	Zeeplpeg	F. H. Kramer	Samarang	3 Dec.	Haager & Schuurman.
"	—	"	"	Yssel	C. Maarschalk	Grissee	17 Nov.	Schimmelpenninck & Co.
"	—	Ned. Indisch	"	Sara Eleonora	D. Schuijmer	Samarang	2 Dec.	Cassalette & Co.
"	—	Pruissich	schoener	Amooy Trudes	V. Lachmund	Sunderland	25 Junij	C. Bah. en G. Kinder.
"	11	Engelsch	bark	Crisis	J. Black	Liverpool	20 Aug.	Pitcairn, Syme & Co.
"	12	Nederlandsch	schip	Galelie	T. J. H. Koek	Sydney	28 Oct.	E. Moormann & Co.
"	—	"	"	de Amstel	H. H. Radeinaker	Amsterdam	22 Aug.	B. Kopersmit & Co.
"	—	"	"	Sumatra	H. Grivel	"		"
"	—	Fransch	"	Cezard	V. Ros	la Reunion	1 Nov.	J. Cezard & Co.
"	—	Hamburg	"	Siwa	A. T. Brorsen	Amoij	19 "	Metz, Wilmans, Ruys & C[o].
"	—	Engelsch	"	Tranvancore	A. Johston	Singapore	8 Dec.	Maclaine Watson & Co.
"	14	Nederlandsch	brik	Princes Amelia	E. H. Masdorp	Amsterdam		Schimmelpenninck & Co.
"	—	"	bark	Jacoba	M. F. Schaap	Cheribon		van Ommeren, Rueb & C[o].

Vertrokken schepen van *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
December	10	Nederlandsch	bark	Stad Assen	H. J. Haverbult	Soerabaija
"	11	Ned. Indisch	stooms.	Macasser	A. G. Bosch	Samarang en Soerabaija
"	—	Nederlanpsch	bark	Hendrik Jan	J. van der Meijden	Soerabaija
"	—	Ned. Indisch	"	Singlie	Tie Hongkim	Samarang
"	13	Nederlandsch	schip	Zeeploeg	F. H Kramer	Nederland
"	—	Ned. Indisch	bark	Faidool Rachman	Said Ba-alie	Soerabaija
"	—	Zweedsch	"	Antilope	Hallberg	"
"	14	Nederlandsch	schip	Delftshaven	C. Schaap	Soerabaija
"	—	"	bark	Deligentia	D. van Bentveld	Samarang en Soerabaija

In lading liggende schepen te *Batavia*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	schip	Doggersbank	P. J. Kerkhoven		Haager & Schuurman.
"	"	Graaf van Heiden Reinestein	J. Wamsteker		Schimmelpenninck & Co.
"	"	Hugo Grotius	A. K. Zweede		"
"	"	Johannes Anthonius	F. Metz		Landberg, Besoet de Bie & Co.
"	bark	Cheribon	Coers		"
"	"	Paul Johan,	A. Kooij	Samarang	"
"	"	Staatsraad van der Houven	F. Heijmeriks	Nederland	"
"	"	Johanna Geertruida	Flens	Rotterdam	Maclaine, Watson & Co.
"	schip	Johannes Lodewijk*	A. H. van der Waal	Soerabaija	J. Cezard & Co.
"	bark	Cortgene	D. Dunlop	Soerabaija	Reynst & Vinju.
"	schip	Postiljon	J. C. van de Poll	Nederland	Dümmler & Co.
"	bark	Ceres	T. Mammes		C. Bahre & G. Kinder.
"	"	Staatsraad Baud	T. de Jong		van Ommeren, Rueb & Co.
"	"	Konink. Ned. Yachtclub	F. L. Zack		"
"	"	Java	S. S. van Dam		B. Kopersmit & Co.
"	"	Maria Elisabeth	W. van der Valk	Nederland via Tagal	"
"	"	Stad Zierikzee	J. J. Klein		"
"	schip	Sumatra*	H. Grivel		"
"	"	de Amstel*	H. H. Rademaker		"
"	"	Galilie	T. C. H. Koch	Amsterdam	E. Moormann & Co.
"	bark	Economist	Olivier	Rotterdam	"
Ned. Indisch	brik	Marzoek*	Sech Oemar Bagawie	Macasser	B. J. Jacobs.
"	bark	Banail Gair	Said bin Segaf	Macasser	"
"	"	Skandarid*	D. T. Varkevisser	Macasser	"
"	"	Saijool Gair*	Sech Basarahiet	Cheribon	Buijs, Jacobsen & Co.
"	"	Al Osmanio*	Sech Bahasoan	Singapore	"
"	"	Kim Hengseng*	Lim Biauwtioe	Palembang	"
"	"	Taip Kween*	Abdul Latip	Samarang	"
"	"	Eldjoesoer*	Said Hamza	Palembang	"
"	"	Srie Palembang*	Kwee Kwiesing	Palembang	"
"	"	Smallwood	H. W. Miner		van Slooten, Morgan & Co.
"	"	Sara Eleonora*	D. Schuijmer		Cassalette & Co.
Engelsch	brik	Saugeen*	Knight	Soerabaija	B. van Leeuwen & Co.
"	"	Harriet*	Black	Ccoos Eilanden	G. Wilson & Co.
"	stooms.	Strandon*	Anderson		Pitcairn, Syme & Co.
Deens	brik	Tricis*	Black	Singapore	"
"	bark	Dannevirke*	Mogensen		C. Bahre & G. Kinder.
"	schip	Maria Christina*	C. Voss	Hamburg	E. Moormann & Co.
Bremer	bark	Leontine*	L. Schweitzer		"
Hamburg	"	Arracan*	Kuhlker		Busing, Schröder & Co.
Oldenburg	"	Oldenburg*	H. H. Binger		"
"	"	Ammerland*	Popkin	San Francisco	Maclaine, Watson & Co.
"	schoener	Alfred Hermann*	W. Brummer		E. Moormann & Co.
Fransch	bark	Fernand*	J. M. Blanchet	Nantes	"
Hanov.	brik	Amisia	Arends	China	Metzendorff, Wilmans, Ruys & Co.
Zweedsch	schip	Prins Carl*	Bergman		J. Cezard & Co.
Amerikaansch	"	Boston*	J. Potter		Paine, Stricker & Co.
"	bark	Oriental*	Parker	Bremen	Maclaine, Watson & Co.
Meckelenburg	schip	Alt Meckelenburg*	Grosser	Sydney	"

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een *

Aangekomen schepen te *Samarang*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	DATUM.	VAN
December	1	Ned. Indisch	bark	Alnoer	Sech Marzoekie	27 Nov.	Batavia
"	2	"	stooms.	Samarang Packet	J. F. Scheel	30 "	"
"	4	Nederlandsch	bark	Jan Pieterszoon Koen	P. A. C. Hugenholtz	1 Dec.	"
"	5	Ned. Indisch	stooms.	Oenarang	S. van Hulsteijn	4 "	"
"	—	"		Padang	Guijot	— "	Soerabaija
"	6	"	brik	Radatool Djaina	Mohamat Said	1 "	Batavia
"	—	Nederlandsch	bark	Nederland en Oranje	L. F. van Ruijven	2 "	"
"	7	"		Vrijhandel	W. Levenstein	20 Nov.	Amoij
"	—	Ned. Indisch	schip	Aloosmanie	Sech Basaid	2 Dec.	Batavia
"	—	"	bark	Fathool Karim	Sech Fagie	4 "	"

Vertrokken schepen van *Samarang*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
December	2	Ned. Indisch	bark	Fathal Hair	Sech Bahaloan	Singapore
"	—	"	"	Sara Eleonora	D. Schuijmer	Batavia
"	—	"	schoen.	Hong-An	Lim Kwi Soeij	Indramaijoe
"	—	"	"	Bintang Tjoedjoe	C. F. Beasleij	Padang
"	—	"	brik	Tjie Goan	Pa Sowee	Rembang
"	3	Nederlandsch	bark	Copernicus	L. Visser	Soerabaija en Ned.
"	—	"	schip	Zeeploeg	F. H. Kramer	Nederland
"	—	"	bark	Jacoba	M. F. Schaap	Pam. Bat. en Ned.
"	4	Ned. Indisch	stooms.	Samarang Packet	J. F. Scheel	Batavia
"	5	Fransch	schip	Jules Cecard	Le Sergeant	Frankrijk
"	6	Ned. Indisch	stooms.	Padang	Guijot	Batavia
"	7	"	"	Oenarang	S. van Hulsteijn	Soerabaija
"	8	"	brak	Srie Elmansoor	Moh. IJassin	Banjermassing

In lading liggende schepen te *Samarang*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
...landsch	bark	Jan Pieterzoon Koen	P. A. C. Hugenholtz		Dorrepaal & Co.
"	"	Vrijhandel	W. Levenstein		Gezagvoerder.
"	"	Shanghae	H. Uitermark		Dorrepaal & Co.
"		Nederland en Oranje	L. T. van Ruijven	Nederland	van den Broek & Veeckens.
"	schip	Hollandia	C. C. Ruige	Nederland	"
...burg	"	Horizont	L. Schmidt	Ned. en Engeland	Dorrepaal & Co.
	brik	Tjoan Lie	Njo Kiok		Gezagvoerder.
	bark	Kiem Tjing Hiem	Njo Kiok		"
... Indisch	"	Srie Nogara	Jap Sian		"
"	"	Alnoer	Intje Kandar	Batavia	"
"	"	Fathool Wadoet	Sech Marzoekie	Soerabaija	"
"	"	Norfolk	Sech Alhadat	Pontianak	"
"	schip	Aloemanie	Sech Basaid		"

Aangekomen schepen te *Soerabaija*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN
December	1	Pruissisch	bark	Delphin	J. W. Klein	Batavia
"	3	Nederlandsch	"	Pictura	H. Leonhardt	"
"	—	Ned. Indisch	"	Balhair	Sech bin Smeer	Grissee
"	5	Nederlandsch	"	Cornelia	G. de Vries	Batavia
"	—	Ned. Indisch	"	Fathool Nassar	Said Segaf	"
"	6	"	"	Asapulla	Kassan	Banjermassing
"	7	"	"	Little Tot	Katjoong	Probolingo
"	—	"	"	L'Amitié	W. A. S. Valberg	Macasser
"	—	Nederlandsch	"	Copernicus	L. Visser	Samarang
"	—	Ned. Indisch	"	Hosseng	Intje Lanang	Rembang
"	—	"	"	Witch of the Wave	Katjoong	Pasoeroean
"	—	Zweedsch	"	Constance	S. P. A. Soderberg	Cheribon

Vertrokken schepen van *Soerabaija*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
November	30	Ned. Indisch	bark	Hing Thaij	Amat	Grissee
December	1	Nederlandsch	"	Maarten van Rossem	A. van der Eijk	Nederland via Pasoeroean
"	—	Ned. Indisch	"	Haboel Joesoer	Sech Alminie	Balie
"	—	Gouv.	stooms.	Java	H. J. Bernoster	Macasser
"	2	Ned. Indisch	schoener	Venus	Jan	Balie (Badong)
"	3		bark	Sie B rkat	Sech Bagrab	Sumanap
"	4	Nederlandsch	"	Rotterdam	H. Poort	Nederland via Pasoeroean
"	—	"	"	Stad Schiedam	T. A. Wulp	Tjilatjap via Sumanap
"	—	"	"	Cito	J. C. F. Schutt	Macasser
"	7	Ned. Indisch	"	Architect thans herd. Wilhelmina Helena	H. A. Tholen	Palembang
"	8	Balisch	"	Poespa	Tjoa Tjanglin	Balie
"	—	Ned. Indisch	"	Koornia	Kamaloedin	Grissee

In lading liggende schepen te *Soerabaija*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
...ransch	schip	Cécrops	Davidson	Bushire	Fraser, Eaton & Co.
...derlandsch	"	Helena Constantia	R. M. Donema	China	"
Pruissisch	"	Delphin	Klein	Nederland	"
Nederlandsch	"	Macasser	Rip	Nederland	"
...burg	"	[illegible]	Maaschild		Mathieu, Ebbs, Ruys & Co.
...rikaansch	"	[illegible]	[illegible]	Boston	"
Ned. Indisch	"	Wilh...	Reiniger	Batavia	
...ansch	"	Wilhelmina Cox	Schmidt	Amsterdam	"
Nederlandsch	"	Calloe	Boujer	Rotterdam	B. Kopersmit & Co.
"	"	Hermina Maria Elibeth	J. Bik	Rotterdam	"
"	"	Vier Gezusters	C. F. Zeeman	Rotterdam	"
	"	Tonia	Wentholt		"
Ned. Indisch	"	Ellen	D. Smit	Holland	B. J. van Eck & Co.
Nederlandsch	"	Dorothea Henriette	A. G. Bouten	Nederland	"
"	"	Samuel Hendrikus	Kamminga	Nederland	E. ten Brink & Co.
"	"	Grondwet	de Vries		"
"	"	Cornelia	C. Tjebbes	Nederland	Schimmelpenninck & Co.
Ned. Indisch	"	Christina Helena L'Espérance	van Entere	Macasser	Hill, Brockman & Co.

Aangekomen schepen te *Indramaijoe*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Dec.	8	N. I.	bark	Hairol Barie	Sech Aspan	Batavia
"	8	Hamb.	schip	Amazone	Riesen	"

Vertrokken schepen van *Indramaijoe*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	30	Ned.	bark	Johanna en Geertruida	Flens	Batavia

Aangekomen schepen te *Cheribon*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Nov.	28	N. I.	stooms.	Palembang	Kuller	Batavia
"	—	"	bark	Anis Balgaer	Sech Soenkar.	"
"	—	"	"	Amana Tulbarie	Sech Bintok	Sumanap
"	30	"	"	Oeugoan	Lim Djehie	Riouw
Dec.	1	"	stooms.	Samarang Packet	Scheel	Batavia
"	—	Ned.	bark	Cornelia Geertruida	Hoeksma	Soerabaija
"	3	N. I.	"	Kimwan	Go Kaisoei	Riouw

Vertrokken schepen van *Cheribon*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	28	N. I.	stooms.	Palembang	Kuller	Samarang
"	30	Zweed.	bark	Constance	Soderberg	Nederland
Dec.	1	N. I.	stooms.	Samarang Packet	Scheel	Samarang
"	2	"	bark	Oengoan	Lim Djehie	Grissee
"	3	"	"	Srie Palembang	Kwee Kwiesoei	Batavia

Aangekomen schepen te *Tagal*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Nov.	28	N. I.	bark	Goanlie	Lo Sientjiang.	Cheribon

Vertrokken schepen van *Tagal*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	28	N. I.	bark	Goanlie	Said Alhabasij	Soerabaija
"	29	"	"	Albamdanie	Lo Sientjiang.	Rembang

Vertrokken schepen van *Pecalongan*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	30	N. I.	brik	Vernon	Brodie	Poelo Laut
Dec.	1	Ned.	bark	Julie Claire	v. Oosteroom.	Australie

Aangekomen schepen te *Probolingo*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Nov.	28	Ned.	bark	Ferdinand en Louis	de Weerd	Samarang
"	—	N. I.	schoen.	Katjong	Joenoes	Pasoeroean
"	30	"	kotter	Little Tot	Pa Gina	Soerabaija

Vertrokken schepen van *Probolingo*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	29	N. I.	schoen.	Katjong	Joenoes	Bezoekie
"	—	Gouv.	kruisb.	No 64	Noog	Soerabaija
"	30	Ned.	bark	Bayerwaard	Sablairoiles	Nederland

Aangekomen schepen te *Palembang*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Nov.	16	N. I.	schoen.	Indramaijoe	Tan Tjinghiang	Batavia
"	17	"	brik	Boesroel Karim	Said Honeman.	"
"	18	"	schoen.	Bintang Tiega	Tjoa Tjiea	Singapore
"	21	"	"	Sohotdin	Said Achmat	Muntok.
"	—	"	brik	Kalismaa	Said Segaf	"
"	25	"	bark	Jenoer	Said Alie	Batavia
"	26	"	schoen.	Fathal Haer	Sech Baladram.	Pontianak

Vertrokken schepen van *Palembang*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	14	N. I.	bark.	Kim Kingseng	Lim Biauwtioe	Batavia
"	18	"	"	Esperanza	LimKiaugkong	Pecalongang
"	24	"	"	Aldjoesoor	Said Noch	Batavia
"	26	"	schoen.	Kim Soenhoat	Tjiee Ho	Linga

Vertrokken schepen van *Panaroekan*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov.	20	N. I.	kotter	Paulina	Latip	Soerabaija
"	21	Ned.	bark	Bommelerwaard	Loos	Nederland
"	26	"	"	Samarang	Swarts	"

Handelsberigt van China.

HONGKONG, 14 NOVEMBER 1859.

Thee. Naar *Groot Brittanje* is uitgevoerd 34 millioen ℔ tegen $23\frac{1}{2}$ millioen ℔ het vorige saisoen. Naar de *Vereenigde Staten* $14\frac{1}{2}$ millioen ℔, tegen $12\frac{1}{2}$ millioen het vorige saisoen. Naar Australië 6 millioen ℔, tegen $1\frac{1}{4}$ vroeger.

Shanghae. *Ruwe Zijde.* De voorraad bedroeg 31,000 balen tegen 38,000 het vorige saizoen.

Te Canton heeft in dit artikel maar weinig uitvoer naar de Vereenigde Staten en Indië plaats gehad.

In Japan is dit artikel goedkoop en in ruimen voorraad. De Stoomb. *Carthage* bragt 500 balen naar Shanghae.

Specerijen en andere uitvoerartikelen. *Cassia Lignea* verkocht te Canton een hoeveelheid van 700 pic. @ $ 18.60 tot $ 18,75.

Star-Anijs. 100 pic. van goede kwaliteit kwamen ter markt @ $ 19; het artikel is schaarsch.

Aluin. Nominaal $ 1.80,-niet gevraagd.

Kamfer. $ 25 gevraagd, $ 23 en $ 24 geweigerd.

Suiker is in grooten voorraad; weinig vraag. *Witte Canton* genoteerd $ 6.60 @ $ 6 70. *Dito Bruine* $ 3.65 @ $ 3.75.

Opium. Sints de laatste mail hebben geen andere aanvoeren plaats dan 1100 kisten Bengaalsche, ℘ *Lightning*. *Patna* genoot goede vraag, en werd dagelijks fermer, tot de Stoomboot *Lightning* aankwam, toen de markt gedrukt werd door kleine partijtjes ℘ mail te verzenden; verkocht $ 740 @ $ 720. *Benares* heeft geen bestendige vraag, alleen aan orders van Chinchew en Formosa. *Malwa* eerste kwaliteit, is schaarsch.

Te Shanghae waren de prijzen, voor *Malwa* thails 472 en 480, en voor *Patna* tusschen thails 565 en 548.

	Malwa	
Voorraad op 21 October	3300	kisten.
Sedert ingevoerd	972	„
Totaal	4,272	„
van de hand gezet	1472	„
Bleef op 7 Nov.	2800	„
	Patna.	
Voorraad op 21 October	1050	kisten.
Sedert ingevoerd	508	„
Totaal	1558	„
Van de hand gezet	258	„
Bleef op 7 Nov.	1300	„

Handelsberigt der Philippijnsche Eilanden.

MANILA, 8 NOVEMBER 1859.

Het slechte weder schijnt den handel geschaad te hebben. Manufacturen geen aanvoer, behalve een kleinigheid van Hongkong. Voorraad in de eerste hand gering.

Witte shirtings. Voorraad in de eerste hand onbeduidend. Weinig vraag. *Grijze* id. weinig voorraad, flaauwe vraag en geringe verkoop. ℘ stuks van 70 yards $6\frac{1}{2}$ @ 7 ℔ goede $ 2.75 @ $ 2 $8\frac{1}{2}$℔ $ 31 $9\frac{1}{2}$ @ $ 3.25. *Grijze Longcloths.* Geen voorraad in de eerste hand, een partij van 2209 stukken is verkocht @ $ 3 75 ℘ 40 yard.

Suiker. Er is weinig in dit artikel omgegaan. Een partij van 15000 pic. is verkocht @ $ 5.50. Ongekleede soorten zijn gereedelijk bij aanhemst verkocht, aanvoeren van Iloilo, Zebu en Taal, ten bedrage van 20,000 pic. @ $ 3.75.

Hennep. Voorraad in October 32000 pic. niet voldoende voor de aanvraag, weshalve de prijzen gerezen zijn tot $ 5,05 @ $ 5,10 voor ordinair en $ 5 30 voor goede. Totale invoer uit de provincien bedroeg dit jaar 395,647 pic. tegen 396 360 pic. in denzelfden tijd van het vorig jaar.

Koffij. De voorraad is opgeruimd, laatste partijen $ 14 ℘ pic.

Tabak en Sigaren. Niet aan de markt.

Huiden. schaarsch @ $ 9 ℘ pic. in balen.

MARKTPRIJZEN.

TE BATAVIA, DEN 13 DECEMBER.

Arak, *f* 50,— afgedaan
Koffij, Java *f* 35,25,—
———, Padang,
Suiker N°. 16 *f* 15,50 @ *f* 15,25—
Jenever A. V. H. bij Reynst en Vinju *f* 13,— p. kelder, in Consumptie.
Rijst, Indramaijoe met zakken, *f* 200,—
———, witte Batavia, 1ste kwaliteit, *f* 140,— @ *f* 150,—
———, " " 2de kwaliteit, *f* 125,— @ *f* 135,—
———, Carga *f* 105 @ *f* 115,—
———, Gouvernement, 103%.
Wisselkoers op Holland $103\frac{1}{2}$%,— Engeland *f* 11,25 @ *f* $11,32\frac{1}{2}$,— Singapore *f* 2,70,— China *f* 2,77,— Calcutta *f* 120,— nominaal.

TE SAMARANG, DEN 9 DECEMBER.

Koffij, *f* 35,25,— nominaal.
Suiker N° 16, *f* 15,— afgedaan.
Indigo, *f* 4,— voor eerste qualiteit geboden.
Koehuiden, *f* 60,— ℘ kodie.
Buffelhuiden, *f* 40 @ *f* 45,— ℘ kodie.
Staart Peper, oogst opgeruimd.
Rijst ordinair wit, *f* 140 @ 150,— ℘ koijang @ 28 picol. zonder zakken.
" carga " *f* 115 @ 130,— idem. idem.
Klapper Olie *f* 27,—
Katjang " *f* 25,—
Rotting *f* 8 @ *f* 9,—
Kadjang Matten, *f* 8,—
Wisselkoers op Holland 6/m. 103%. geen particulier papier

TE SOERABAIJA, DEN 5 DECEMBER.

Suiker *f* $15\frac{1}{2}$,—
Koffij, nominaal.
Rijst, (Carga) ℘ koijang *f* 135 @ *f* 145.
Idem (witte) " " *f* 155 @ *f* 170.
Koehuiden ℘ pic.
Arak ℘ legger *f* 45,—
Olie (Klapper.) *f* 20,—
Olie (Katjang) *f* 20,—
Kadjang Matten *f* 9,—
Rotting *f* 8,50 @ *f* 9,—
Wisselkoers $102\frac{1}{2}$ geboden,%.

TE PASOEROEAN, DEN 7 DECEMBER.

Suiker N°. 16 ℘ pic. *f* $15\frac{1}{2}$,— geene afdoeningen.
Rijst, (witte) ℘ koyang *f* 160,—
Id. (carga) " " " 140,—
Olie, (klapper) pic. " 30,—
Id. (katjang) " " 20,—
Wisselkoers 103%.

Restant Producten in 's lands pakhuizen, den 7 December 1859.
24,623-66 pic. Suiker, oogst 1859.
79,017-59 " Koffij " 1859.

Den 7 December waren in de Gouvernements Pakhuizen afgeleverd, uit den oogst van 1859.

DER FABRIEK		Gouv. levering PIC. SUIKER.	beschikking.
Wangoon Redjo,	a	10,582—39.	3,960—35
Ardjo Sarie,	a	14,180——.	12,213—88
Ardie Redjo,		16,000—11.	
Yoso Wilangoon,		7,458—99.	
De Hoop,	a	12,118—77.	4,288—12
Djacatra Oost,	a	9,800——.	14,233—91
De Onderneming,	a	11,050—01.	14,006—09
Wono Redjo,	a	9,866——.	8,736—38
Kleerahan,	a	10,304—04.	8,850—88
De Goede Hoop,	a	6,860——.	3,015—31
Gajam,	a	10,932——.	4,736—36
Bernasie Oost,	a	7,864——.	11,612—74
Dankbaarheid,	a	7,656——.	5,980—62
Soeko Redjo,	a	7,500—08.	11,288—99
Kawis Redjo,		11,530—57.	
Sarie Redjo,	a	3,000—10.	4,166——
Pleret,	a	10,272—08.	2,051—69
Te Zamen		165,846—09 pic. Suiker.	108,599—29
		175,827—38 " Koffij.	

N. B. van de fabrieken met a geteekend is de Gouvernements levering afgeloopen

HANDELSBERIGTEN.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN DEN 5 TOT EN MET DEN 7 DECEMBER 1859.

Aanvoer.

Van Macao per Ned. bark *Ceres*, gez. Mammes, agt. C. Bahre en G. Kinder.

20 coll. josteeks, 14 do. papier, *KoeKongtjaij.*
1668 do. Chin. goederen, diverse *Chinezen.*

Van Amsterdam per Ned. bark *Deligence*, gez. Smit, agt. Dümmler en co.

680,080 ℔ steenkolen, *Gouvernement.*
25 hammen, 50 kazen, 2 md. kanariezaad, 25 kn. bier, 1 kt. provisien, 2 tromm. koek, 1 kt. porcelein, $\frac{4}{2}$ pijp. bier, *Gezagvoerder.*

Van Nederland per Ned. bark *Alcor*, gez. van Oppen, agt. B. Kopersmit en co.

100 vs. kop. munt, 250 do. meel, 100/m. steenen, 106 kn. gouv. goederen, *Gouvernement.*
75 led. leggers, *E. Moormann en co.*
45 led. leggers, *van Ommeren, Rueb en co.*

Uitvoer.

Naar Nederland via Padang per Ned. bark *Telegraaf*, gez. Rolufs, agt. Maclaine, Watson en co.

1800 goeniezakken, *J. Cesard en co.*
1050 goeniezakken, *Agenten.*
14 ka kruid, *Gebr. Veit.*
100 vs spijkers, 6 do. koperdraad, *C. Bahre en G. Kinder.*
38 cod tabak, 2 ledikanten, 3000 led. zakken, 2200 goeniezakken, *Tan Tjongwhaij.*
2 kn. tjindies, *McNeill en co.*

Voor Nederland.

250 pic. tin, *N. H. M.*
4654 pic. suiker, 65 do. rotting, *McNeill en co.*
4 vn. spek, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
4 vn. vleesch, *Batenburg en co.*

Naar Nederland per Ned. bark *Soerabaija*, gez. de Boer, agt. Busing, Schröder en co.

74 kn. kopergeld, 300 pic. tin, *N. H. M.*
208 pic. rotting, 2637 do. rijst, 5989 do. suiker, 100 legg. arak, *Agenten.*
1 bl. tricots. uit entrep. *Gumprich en Strauss.*

Naar Bremen per Deen. bark *Ludwig Holm*, gez. Leigh, agt. C. Bahre en G. Kinder.

3583 pic rijst, 87 do kaneel, 29 do. afval, 19 do. staartpeper, 210 do. gomelastiek, 29 do rotting. 22 tobb. kamfer, 386 pa. buffelhuiden, 1 legg. arak, 2 kn. bamb. stokken, *Agenten.*
3653 pic. rijst, 50 do. rotting, *E. Moormann en co.*

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 10 tot en met den 13 December 1859.

Met de Bremer bark Arminius, Kapt. G. Nordenholz, de heeren A. Hood en W. Knecht van Adelaide.

Met de N. I. bark Sara Eleonora, Kapt. D. Schuijmer, mevr. E. G. Keijer met 2 dochters van Samarang.

Met de Fr. bark Cezard, Kapt. V. Ros, de heer Poirier van la Reunion,

Met de Ned. bark Galilei, Kapt. T. J. H. Koch, de heer Gilberts van Sydney

Met het Ned. schip de Amstel, Kapt. H. H. Ruitenbeek, de heeren Veeckens echtgenoot, 2 zonen en 1 dochter, F. Hegmeister en K. Boosand van Amsterdam.

Koninklijke Besluiten.

Z. M. heeft betreffende de officieren van het Oost-Ind. leger de volgende belangrijke besluiten genomen:

Wij WILLEM III, enz.

Gezien Onze kabinetsbeschikking van den 29sten December 1857 lit. A. 17. bij welke magtiging is verleend, om de tractementen der in de formatie van het leger in Nederlandsch Indie begrepen kolonels der infanterie te verhoogen met ƒ 2400 en alzoo te brengen op ƒ 10 200 's jaars;

Gezien Ons besluit van den 3den Julij 1858, No. 85, bij hetwelk de tractementen, verbonden aan de rangen van 1sten en 2den luitenant bij het leger in Nederlandsch Indie, zijn verhoogd met ƒ 240 en alzoo gebragt, bij den generalen staf en de daarmede in betaling gelijkstaande wapens en diensten respectivelijk op ƒ 2250 en ƒ 1950; en bij den plaatselijken staf en het wapen der infanterie respectivelijk op ƒ 2100 en ƒ 1860 's jaars;

Op de voordragt van Onzen minister van staat, minister van kolonien van den 15den October 1859, lit. O 4,

Hebben besloten en besluiten:

Eenig artikel. Met verhooging der tractementen van:

de kolonels bij den generalen staf, het corps der genie en sapeurs, de wapens der artillerie en cavallerie, de militaire intendance en de geneeskundige dienst, met ƒ 600 ieder;

alle luitenant kolonels en majoors, met ƒ 480 ieder; en

alle kapiteins met ƒ 360 ieder:

het jaarlijksch bedrag der tractementen van de hoofd- en verdere officieren bij het leger in Nederlandsch Indie te rekenen van 1°. Januarij 1860 vast te stellen als volgt:

Generale staf, genie en sappeurs, artillerie, cavallerie, militaire intendance, geneeskundige dienst: Kolonel ƒ 10 800; luitenant-kolonel ƒ 7.380; majoor ƒ 5 880; kapitein ƒ 4,200; 1ste luitenant ƒ 2.250. 2de luitenant ƒ 1,956.

Infanterie, plaatselijke staf, betaal- of kwartiermeesters: Kolonel ƒ 10,200; luitenant kolonel ƒ 6 780; majoor ƒ 5 580; kapitein ƒ 3,600; 1ste luitenant ƒ 2,100; 2de luitenant ƒ 1,860.

Wij WILLEM III, enz.

In aanmerking nemende,

dat art. 5 van het bij koninklijk besluit van den 15den Januarij 1835, No. 1, goedgekeurde reglement voor het bij koninklijk besluit van den 18den Februarij 1815, No. 88, ingestelde fonds der verhoogde pensioenen van de officieren der landmagt in Nederlandsch Indie (*Indisch staatsblad* 1834, No. 9), luidende:

„Daar in gevolge het bepaalde in art. 3, bij onverhoopten teruggang der geldmiddelen van deze inrigting, daarin door verhoogde contributie zal worden voorzien, wordt aan de belanghebbenden het volle genot hunner toelage verzekerd, behoudens het geval van onvoorziene rampen en gebeurtenissen.

« De directeuren van het fonds zijn gehouden, om casu quo, in tijds de noodige voorstellen te doen ter verbetering van den staat van hetzelve."

niet voor eene onbeperkte toepassing vatbaar is bevonden, zonder overmatig bezwaar voor de deelgenooten;

dat de opvolgelijk genomen maatregelen, om desniettemin aan de gepensioneerde officieren van het leger in Nederlandsch Indie zekerheid te verschaffen omtrent het duurzaam genot van de aan hen uit het fonds toegekende toelagen, niet kunnen geacht worden dat doel te zullen bereiken op eene wijze, even bevredigend voor de officieren, nog dienende of reeds gepensioneerd, als voor de belangen van de dienst;

dat het meest gereede middel, om in dezen voor de toekomst eene afdoende regeling en waarborg daar te stellen, bestaat in de opheffing van het fonds, en het brengen ten laste der koloniale geldmiddelen van de op het fonds aangewezen pensioenen, met vrijstelling der officieren van het doen van bijdragen ter zake der eventueel aan hen toe te kennen pensioenen.

dat bij het vaststellen in Ons besluit van heden No. 62 eener schaal van verhoogde tractementen der hoofd- en verdere officieren van het leger in Nederlandsch Indie, is gelet op het geldelijk voordeel, dat voor hen het gevolg zal zijn van het vervallen hunner tegenwoordige bijdragen (5 pCt.) ten behoeve van het fonds der verhoogde pensioenen.

Op de voordragt van Onzen minister van staat, minister van kolonien, van den 15den October 1859, lit. O. 4.

Hebben besloten en besluiten.

Art. 1. Het fonds der verhoogde pensioenen van de officieren der landmagt in Nederlandsch Indie wordt met 1 Januarij 1860 opgeheven.

Mitsdien worden met den genoemden dag ingetrokken en buiten werking gesteld alle omtrent dit fonds bestaande bepalingen.

Art. 2. De op het genoemde fonds aangewezen pensioenen komen ten laste der koloniale geldmiddelen, te rekenen van 1 Januarij 1860

Art. 3. De ten name van het fonds uitgezette en beleende kapitalen worden, te rekenen van 1 Januarij 1860, overgeschreven ten name van het Nederlandsch Indisch gouvernement

De renten en aflossingen van die kapitalen verschuldigd, worden als toevallige baten van de koloniale geldmiddelen verantwoord.

Art. 4. Met wijziging in zoo ver van Art 1 van het reglement op de pensioenen en gagementen voor de Europesche militairen, behoorende tot de landmagt in de Nederlandsche overzeesche bezittingen, en voor hunne weduwen of weezen, vastgesteld bij koninklijk besluit van den 1sten November 1848, no. 84 *Indisch Staatsblad* 1849. No. 8) wordt, te rekenen van 1 Januarij 1860, het vol bedrag van het pensioen ten laste der koloniale geldmiddelen voor de navolgende rangen vastgesteld als volgt:

luitenant generaal ƒ 8000 generaal majoor 5500 kolonel ƒ 4000 luitenant-kolonel 3000 majoor 2600; kapitein ƒ 1600; 1sten luitenant ƒ 900 2den luitenant ƒ 700.

Van de voornoemde opper- hoofd- en verdere officieren worden geen bijdragen gevorderd ter verkrijging van aanspraak op pensioen, ten laste der koloniale geldmiddelen.

Art. 5. De pensioenen der majoors, die overeenkomstig het besluit van den gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indisch van den 29sten Januarij 1854 No 17 (*Indisch Staatsblad* No. 5) zijn geregeld naar rede van 2200, als het te zamen gevat vol bedrag van het voor den rang van majoor vastgestelde lands- en verhoogd pensioen, worden, te rekenen van den dag waarop de betaling aanvang heeft genomen, herzien en ten laste der koloniale geldmiddelen op nieuw geregeld, naar rede van ƒ 2600 's jaars als vol bedrag.

Wij WILLEM III, enz.

Willende voorzien in de ongenoegzaamheid van het bedrag der verlofstractementen buiten Nederl. Indie, van de officieren der landmagt in die gewesten, en tevens vaststellen het bedrag van dusdanige tractementen voor de tot die landmagt behoorende opperofficieren.

Op de voordragt van Onzen minister van staat, minister van kolonien, van den 15den October 1859, lit O, 4,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1 Met intrekking der bij koninklijke beschikking van den 2den Februarij 1833 No. 9, goedgekeurde tarieven van verlofstractementen voor officieren van de Oost-Indische landmagt, aan welke verlof wordt verleend tot herstel van gezondheid, vastgesteld bij resolutie van den gouverneur-generaal ad interim van Nederlandsch Indie in rade, van den 17den April 1834, No 2 (*Indisch Staatsblad* No. 26), en van de ten aanzien der luitenants bij koninklijke besluiten van 11 December 1845, No. 95, en 3 Julij 1858, No. 86, in die schalen gemaakte wijzigingen, het jaarlijksch bedrag der verlofstractementen van de officieren der landmagt in Nederlandsch Indie, van alle wapens en diensten, aan welke verlof daarbuiten is of zal worden verleend tot herstel van gezondheid, te rekenen van 1 Januarij 1860, vast te stellen als volgt:

luitenant-generaal ƒ 8000, generaal-majoor ƒ 5500; kolonel ƒ 4500; luitenant-kolonel ƒ 3400; majoor ƒ 3000; kapitein ƒ 2400; 1sten luitenant 1250; 2de luitenant 1050.

Art. 2. Art. 6 van het op magtiging van het opperbestuur, bij besluit van den vice-president, waarnemenden gouverneur-generaal van Nederlandsch Indie van den 5den October 1841 No. 1 (*Indisch staatsblad*, No. 35, vastgesteld reglement voor het weduwen- en weezenfonds der officieren van de landmagt in Nederlandsch-Indie wordt, te rekenen van 1 Januarij 1860, in dier voege gewijzigd dat de gewone contributie van zes ten honderd door officieren met verlof en op non-activiteit niet verder verschuldigd is van het bedrag hunner activiteits-tractementen in Indie maar slechts van het bedrag hunner verlofs- en non activiteits-tractementen.

Art. 3. Art. 6 van het besluit van den commissaris-generaal Nederlandsch Indie van den 5den Januarij 1834, No 6 (*Indisch Staatsblad* No. 1) houdende bepalingen op het verleenen van verloven aan ambtenaren en officieren, wordt, voor zooveel de laatstgemelden betreft, gelezen als volgt:

De verloven zullen voor geen langeren tijd dan *twee* jaren, de uit en te huis reizen daaronder begrepen, worden verleend.

Aan personen tot de *eerste klasse* behoorende, kan door den minister van kolonien een verlofsverlenging worden toegestaan, met behoud van het in Indie toegekende verlofstractement. Bij het eindigen in Nederland van een tot verder herstel van gezondheid gedurende een jaar verlengd verlof, niet hersteld naar Indie kunnende terugkeeren, worden de belanghebbenden beschouwd als volstrekt ongeschikt tot het gaan hervatten van de werkelijke dienst in Indie

„ Aan personen, welke in de *tweede* en *derde* klasse zijn gerangschikt, wordt geen verlenging van verlof verleend dan met stilstand van het verlofstractement.

Wij WILLEM III, enz.

Op de voordragt van Onzen minister van staat minister van kolonien, van den 15den October 1859, lit. O 4, hebbende onder anderen tot bijlagen een brief van den gouverneur-generaal van Nederlandsch Indie, van den 2den Junij 1859, No. 466/20 en daarbij overlegde documenten, betreffende voorstellen van de directie van het weduwen- en weezenfonds der officieren van de landmagt in Nederlandsch Indie, tot wijziging van de contributien aan en der bedeelingen uit dat fonds.

En willende tevens art. 13 en de daarmede in verband staande artikelen van het reglement voor het genoemde fonds in overeenstemming brengen met den zin en de letter van het koninklijk besluit van den 2den Januarij 1839, No 90 (*Indisch staatsblad* No. 26), aan hetwelk die artikelen zijn ontleend.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De ondervolgende artikelen van het, op magtiging van het opperbestuur, bij besluit van den vice-president, waarnemenden gouverneur-generaal van Nederlandsch Indie, van den 5den October 1841 No. 4 (*Indisch staatsblad* No. 33), vastgestelde reglementen voor het weduwen en weezenfonds der officieren van de landmagt in Nederlandsch Indie, worden, te rekenen van 1 Januarij 1860, in dier voege gewijzigd, dat

a. de in art. 9 vermelde en in het koninklijk besluit van den 2den November 1842, No. 60, gewijzigde schaal der hoofdsom, voor het aangaan van een huwelijk in eens te storten, zal zijn voor eenen:

luitenant generaal ƒ 1800; generaal-majoor ƒ 1600; kolonel ƒ 1400; luitenant-kolonel ƒ 1200, majoor ƒ 1100; kapitein ƒ 900, 1sten luitenant ƒ 700; 2den luitenant ƒ 600.

b. art. 11 wordt gelezen als volgt:

« Officieren, wier huwelijk door den dood hunner echtgenooten of door echtscheiding ontbonden is, tot eenen hoogeren rang bevorderd wordende, terwijl uit dat huwelijk nog kind of kinderen aanwezig zijn, die in de termen vallen van den in art. 20 vermelden onderstand te kunnen genieten, moeten voldoen aan het bepaalde in art. 14."

c. art. 12 wordt gelezen als volgt:

« Wanneer een tweede en verder huwelijk van een der in art. 11 vermelde officieren op eene der in dat art. genoemde wijze ontbonden is, moeten die officieren, indien zij tot een hoogeren rang worden bevorderd, uit hunne of uit een of meer hunner vroegere huwelijken nog kind of kinderen aanwezig zijn, die in de termen vallen den in art. 20 vermelden onderstand te kunnen genieten, voor het kind of de kinderen uit ieder bed afzonderlijk, voldoen aan het bepaalde in art. 14."

d. Art. 13, reeds gewijzigd op magtiging van het opperbestuur, bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie van den 2den April 1857, No. 45 (*Indisch staatsblad* No. 31). wordt gelezen als volgt:

« In geen geval zullen, met opzigt tot het regt op den in art. 20 vermelden onderstand de kinderen uit een meer dan een huwelijk gesproten, te zamen genomen worden, maar die uit ieder bed afzonderlijk in aanmerking komen bij de beslissing der vraag, of er al dan niet en tot welk bedrag, termen zijn tot het toekennen van onderstand."

e. de in art. 14 vermelde en in het sub *a* genoemde Koninklijk besluit gewijzigde contributie bij rangsverhooging van gehuwde officieren zal bedragen voor eenen:

luitenant-generaal, generaal-majoor en kolonel ƒ 200; luitenant-kolonel ƒ 100; majoor en kapitein ƒ 200; 1sten luitenant f 100:

en dat deze contributie, alsmede de verhooging op dezelve in evenredigheid der jaren welke de vrouw jonger is dan de officier, moeten worden aangezuiverd in de twaalf eerste maanden, nadat de rangsverhooging verkregen is, elke maand met 1/12de.

f art 16 wordt gelezen als volgt:

« Bij overplaatsing van de landmagt in Nederland bij die in Nederlandsch Indie moeten gehuwde officieren, en gehuwd geweest zijnde officieren, die kind of kinderen hebben, nog vallende in de termen van den in art. 20 vermelden onderstand te kunnen genieten, voldoen aan het bepaalde in de art. 9, 10 11 12 en 14.

« In mindering van het dien ten gevolge aan het fonds verschuldigde zal strekken het aan hetzelve overgemaakt wordende bedrag van het, wegens 10- en 5jarig fournissement of wegens inleggelden, door hen bijgedragen aan de weduwen en weezenkas voor de officieren van de landmagt in Nederland.

« De gewone contributie dezer officieren vangt aan met den dag, waarop zij in het genot van Indisch tractement gesteld worden, te verrekenen na aankomst in Indie met inachtneming van het bepaalde in art. 5.

Indien een gehuwd officier of een gehuwd geweest zijnde officier, die kind of kinderen heeft, nog vallende in de termen om onderstand te kunnen genieten uit de weduwen- en weezenkas voor de officieren van de landmagt in Nederland van de landmagt in Nederlandsch Indie bij die in Nederland wordt overgeplaatst, zal het fonds aan de voormelde kas uitkeeren, zoodanig bedrag als aan dezelve voor inleggelden verschuldigd is naar den rang dien de officier bekleedt, of zoowel minder als aan het fonds is bijgedragen overeenkomstig de art. 9 10, 11 12, en 14.

Wanneer het aan het fonds bijgedragene het bedrag van het verschuldigde aan de voormelde kas overtreft, verblijft het meerdere aan het fonds.

De gewone contributie voor deze officieren eindigt van en met den dag, waarop zij bij de landmagt in Nederland in betaling komen, met inachtneming van het bepaalde in art. 5".

g. Aan art. 17 wordt toegevoegd een nieuw lid van den navolgenden inhoud:

„ Gepensioneerde officieren, die naar aanleiding van art. 9 en van het 2de lid van dit artikel gerekend zijn of toekomstig zullen moeten worden, bij het aangaan van een huwelijk uitdrukkelijk van het deelgenootschap aan het fonds ten behoeve hunner vrouwen en kinderen te hebben afgezien, hetzij omdat zij voor het aangaan van een huwelijk, ofschoon daartoe vergunning verzocht hebbende, niet bij magte waren of zullen zijn, om de voorgeschreven stortingen in eens te voldoen, of omdat zij tot het aangaan van hun huwelijk de vereischte toestemming niet verzocht hebben of zullen hebben, zullen het voormeld deelgenootschap alsnog kunnen verkrijgen, wanneer zij wat het verledene betreft, uiterlijk binnen den tijd van één jaar, nadat de tegenwoordige bepaling in de *Nederlandsche Staats-courant* en in het *Staatsblad van Ned. Indie* zal zijn afgekondigd, en wat de toekomst aangaat, uiterlijk binnen den tijd van een jaar na het voltrekken van hun huw[elijk] na daartoe gevraagde en verkregen vergunning de bepaalde [stor]tingen in eens bewerkstelligen, met bijbetaling van 10 per c[ent] verhooging."

h. De in art 18 vastgestelde en in het sub *a* genoemde kon[inklijk] besluit gewijzigde schaal der weduwen-pensioenen zal [zijn] voor de weduwe van eenen:

luitenant-generaal ƒ 1800 generaal majoor ƒ 1600 kol[onel] ƒ 1400 luitenant kolonel ƒ 1200; majoor ƒ 1100; kapitein ƒ 9[00] 1sten luitenant ƒ 700 2den luitenant ƒ 600.

i. Art. 19 reeds gewijzigt in het sub *a* genoemde konink[lijk] besluit, wordt gelezen als volgt:

Ten behoeve der nagelaten wettige of door een opgevolgd [hu]welijk gewettigde kinderen van eenen overleden deelgenoot [...] weduwe in leven zijnde, wordt door dusdanige weduwe, boven h[aar] pensioen, jaarlijks eene gratificatie uit het pensioenfonds geno[ten] ten bedrage, voor:

een kind van ƒ 96; twee kinderen van ƒ 168; drie kinderen v[an] ƒ 228 vier kinderen ƒ 264; vijf en meer kinderen 288, met d[ien] verstande evenwel, dat bij de berekening van de verschuldig[de] gratificatie slechts in aanmerking komen de kinderen, die niet [in] de termen vallen van de § § *d* en *e* van art. 21.

k. § *e* van art. 21 wordt gelezen als volgt:

Voor meisjes met de maand na die, in welke zij haar 24 te j[aar] zijn ingetreden, zijn gehuwd of overleden."

l. Art. 23 wordt gelezen als volgt:

« Weduwen van deelgenooten aan het fonds, kinderen hebbende die nog vallen in de termen om onderstand te kunnen geniete[n], door deelgenooten bij haar in huwelijk verwekt of door hun huwelijk gewettigd, hebben bij hertrouwen aanspraak op de helft va[n] den onderstand in art. 20 vermeld, met stilstand der gratificatie vermeld in art. 19.

Eene weduwe welke aangehuwde kinderen heeft, door har[en] overleden echtgenoot in vroeger huwelijk verwekt of daardoo[r] gewettigd, zonder dat hun vader, ter zake van dat vroeger huwe[lijk], het deelgenootschap aan het fonds heeft verkregen, verlies[t], wanneer zij die kinderen verstoot of geene behoorlijke zorg voo[r] hen draagt, zoovele gedeelten van haar pensioen min één, als h[et] getal van die verstooten of onverzorgd gelaten kinderen, met bij[ten]telling van haar zelve, bedraagt.

De aldus door de weduwe verloren gedeelten van haar pensioe[n] worden aan de verstooten of onverzorgd gelaten kinderen toege[]kend, tot dat het langst regthebbende verkeert in de termen de[r] § § *d* en *e* van art. 21, als wanneer het door het genotene aa[n] het fonds vervalt, zonder ooit weder aan de weduwe te kunne[n] worden toegekend."

m. Art. 24 wordt gelezen als volgt:

« Hertrouwde weduwen van deelgenooten aan het fonds, op nieuw in den weduwenstaat gerakende, worden hersteld in het geno[t] van haar vroeger pensioen, wanneer zij ten gevolge van haa[r] laatste huwelijk geen regt hebben op een pensioen uit eenig ande[r] onder 's gouvernements bescherming gesteld weduwenfonds, gelijkstaande aan of meer bedragende dan het vroeger aan haar ui[t] het fonds toegekend geweest zijnde pensioen.

«Indien haar, ten gevolge van haar laatste huwelijk, uit eenig ander onder 'sgouvernements bescherming gesteld weduwenfonds, ee[n] pensioen te beurt valt, minder bedragende dan dat vroeger aan haar uit het fonds toegekend geweest, wordt uit het fonds slechts het bedrag van het nadeelig verschil aan haar uitgekeerd.

«In de beide voormelde gevallen vervalt de onderstand, toegekend geweest overeenkomstig art. 23, en worden voor de daarbij betrokken kinderen, die nog niet verkeeren in de termen der § § *d* [en] *e* van art. 21, weder de gratificatiën toegekend, vermeld in art. 19.

« Ten gevolge van haar hertrouwen slechts aanspraak hebbende op een minder pensioen uit het fonds dan het vroeger genotene, wordt de hertrouwde weduwe, na op nieuw in den weduwenstaat geraakt te zijn, hersteld in het genot van haar vroeger pensioen, met toekenning aan hare uit haar vroeger huwelijk aanwezige kinderen, die nog niet verkeeren in de termen der § § *d* of *e* van art 21, van de gratificatien vermeld in art. 19, met intrekking van den onderstand toegekend geweest overeenkomstig art. 23.

„Indien uit het laatste huwelijk ook kinderen aanwezig zijn, nog nog niet verkeerende in de termen der § § *d* of *e* van art. 21, wordt te hunnen behoeve toegekend de onderstand in art. 20.

Wanneer het later pensioen uit het fonds daarentegen meer bedraagt dan het vroeger genotene, wordt de weduwe niet in het genot van haar vroeger pensioen hersteld, maar wordt ten behoeve van hare uit haar vroeger huwelijk aanwezige kinderen, die nog niet verkeeren in de termen der § § *d* of *e* van art. 21, met intrekking van den onderstand, toegekend geweest overeenkomstig art. 23, toegekend de onderstand vermeld in art. 20."

n. Art. 25. wordt gelezen als volgt:

„ Bij het overlijden eener in art. 24 vermelde weduwe, hetzij gedurende haar laatste huwelijk, hetzij na op nieuw in den weduwenstaat te zijn geraakt, worden de door eenen overleden deelgenoot bij haar in huwelijk verwekte, of door hun huwelijk gewettigde kinderen, met intrekking van den onderstand of van de gratificatien, toegekend geweest overeenkomstig de art. 23 en 24, gesteld in het genot van den weezenonderstand in art. 20 vermeld, afgescheiden van dien, toegekend aan kinderen uit anderen bedde van dusdanigen overleden deelgenoot als vrucht der door hunnen vader betaalde bijdragen ter verkrijging van het deelgenootschap, ter zake van het huwelijk of van de huwelijken, waaruit die kinderen van anderen bedde zijn gesproten."

Art. 2. De § § *h*, *i* en *k* van art. 1 worden, te rekenen van 1 Januarij 1860, toegepast op alle dan reeds in bedeeling zijnde weduwen, kinderen en weezen.

Art. 3 Gehuwde deelgenooten, weduwenaars met kinderen, nog in de termen vallende om onderstand te kunnen genieten, en weduwen, kinderen en weezen, wier pensioenen, gratificatie of onderstand, te rekenen van 1 Januarij 1860 worden verhoogd, moeten als nog aan het fonds voldoen de som uitmakende het verschil tusschen de door hen of ten hunnen behoeve reeds gestorte gelden, overeenkomstig de art. 9 en 14 van het reglement, en het bedrag van één jaar pensioen overeenkomstig de verhoogde schaal voor de weduwe van hunnen rang of voor den rang, naar welken de bedeelingen zijn toegekend.

De voormelde gehuwde deelgenooten, weduwenaars met kinderen en weduwen, die met meerdere deelgenooten zijn gehuwd geweest en kinderen hebben, nog in de termen vallende om onderstand te kunnen genieten, zijn het genoemde verschil verschuldigd over ieder hunner huwelijken afzonderlijk

De aldus verschuldigde gelden, worden te rekenen van 1 Januarij 1860, in gelijke achtereenvolgende maandelijksche termijnen gekort:

van de tractementen of pensioenen der deelgenooten ten bedrage van 1/12 ieder:

van de pensioenen der weduwen, ten bedrage van 1/4 ieder;

en van den onderstand van weezen en van kinderen van hertrouwde weduwen, ten bedrage van *tien* ten honderd van dien onderstand

Deze kortingen houden op:

voor weduwenaars met deelgeregtigde kinderen met de maand na die, in welke deze kinderen in de termen vallen van de § § *d* en *e* van art. 21 en

voor weduwen kinderen en weezen door overlijden en het vervallen van den onderstand of van aanspraak daarop, overeenkomstig de bepalingen in de § § *d* en *e* van art. 21.

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet

H. M. VAN DORP.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP TE BATAVIA.